

Naročnina

za državo SHS:
na mesec Din 20
za pol leta 120
za celo leto 240

za inozemstvo:
mesečno Din 30

Sobotna izdaja:
celoletno
v Jugoslaviji Din 40
v inozemstvu 60

SLOVENEČ

Cene inseratov:

Enostolpna petlitna vrsta
mal oglas po Din 1'50 in
Din 2'—, večji oglas nad
45 mm višine po Din 2'50,
veliki po Din 3'— in 4'—,
oglas v uredniškem delu
vrstica po Din 6'—.

Pri večjem naročilu popust.
Izhaja vsak dan izveniš
ponedeljka in dneva po
prazniku ob 4. uri zjutraj.
Poština plačana v gotovini.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici 6/III. Rokopisi
se ne vračajo; ne frankirana pisma se ne spre-
jemajo. Uredništva telefon 50, upravnštva 328.

Političen list za slovenski narod.

Uprava je v Kopitarjevi ulici 6. Čekovni račun:
Ljubljana 10.650 in 10.349 (za inserate) Sara-
jevo 7.563, Zagreb 39.011, Praga in Dunaj 24.797.

Na obletnico koroškega plebiscita.

Narodna usoda koroških Slovencev, ki so vsled plebiscita pripadli avstrijski republiki, je na papirju čisto dobra, njihov kulturni razvoj na podlagi materinega jezika zasiguran in podprt z najtrdnjšimi garancijami. Narodnostne manjšine so zavarovane z mednarodno st. germain-sko mirovno pogodbo. V členih 66.—68. je raba slovenskega jezika, vzgoja in šolski pouk o slovenskem jeziku slovesno zagotovljena, tako da bi se nacionalno življenje koroških Slovencev laže in uspešneje razvijalo kakor nekdanj v habsburški monarhiji.

A tako je samo na papirju, v resnici je žal zelo, zelo drugače. Vključno jasnemu členu 68. mirovne pogodbe še do danes koroški Slovenci nimajo šol, kakoršnih si sami želijo in do kakoršnih imajo pred mednarodnim svetom zapisano in podpisano pravico. Kakor so koroški Nemci znali svojčas na Dunaju vsako pritožbo koroških Slovencev o zatiranju naslikati kot »bajko«, tako znajo še zdaj mednarodni forum varati in mu razmere koroških Slovencev slikati v tako rožnati luči, da celo Društvo narodov umolkne in se divi, kako veliko-dušno in vestno izvršuje avstrijska republika člene st. germain-ske mirovne pogodbe, ki govore o varstvu narodnih manjšin.

Ob četrti obletnici plebiscita smo primorani konstatirati, da koroška vlada še ni izpolnila niti v enem slučaju šolskih zahtev koroških Slovencev, stavljenih v soglasju z mirovno pogodbo. In vendar določa člen 62. te pogodbe, da tvorijo vsi členi o narodnostnih manjšinah temeljni zakon avstrijske republike, ki imajo značaj mednarodnega prava ter stoji pod poroštvom Društva narodov. A kje je avtoriteta Društva narodov, ako jih brez kazni in brez sramu sme ignorirati vlada avtonomne dežele avstrijske?

Doživeli smo že več zasedanj Društva narodov v Ženevi — a vevlasti, ki so s svojim svečanim podpisom mirovni pogodbe zasiguralo njihovo izvedbo, niso našle časa, niso pokazale volje, da bi se zanimala za vprašanje, ki zadeva le mal narodič Slovencev, četudi je to vprašanje zanj življenjsko vprašanje v najstarejši in najslavnejši njegovi veji. Zadeve, ki se ne tičejo velikih narodov in njihovih gospodarskih interesov, pred tem forumom še niso našle milosti. — Ali se kršenje mirovni pogodbe morda ne začne tudi lahko pri minoritetnih členih st. germain-ske pogodbe? In če se začnejo kršiti, kdo bo ta proces ustavil? Toda vidimo, da je interes vesil edino merodajen tudi v Društvu narodov in da le one male države uspejo, čijih zadeve spadajo v to interesno področje.

Še nam doni v ušesih slovesna izjava jugoslovanskega zastopnika v plebiscitni komisiji, da naša država onih 16.000 Korošcev, ki so glasovali za njo, ne bo pozabila, ne zapustila, in besede angleškega predsednika iste komisije g. polkovnika Pecka, ki je obljubil natančno izvršitev mirovne pogodbe. — Danes se jih prav živo spominjamo. Ob tem spominu pa in ob pogledu na dejanski položaj koroških Slovencev more slovenski narod le eno: Apelirati doma in zunaj na varuhe mirovni pogodbe, da z vsemi moralnimi in fizičnimi sredstvi prisilijo koroško deželno oblast, da izvrši mirovno pogodbo in Slovencev, da kar jim je zagotovljeno s poroštvom evropskih vesil. Ne sme biti še nadalje obletnica plebiscita tožba krvavečih src nad »osvobojejem« malih narodov.

PLEBISCIT ZA KATOLIŠKE VERSKE ŠOLE.

Praga, 9. okt. (Izv.) Slovaški škofje so izvedli plebiscit glede katoliških verskih šol. Za katoliške verske šole je glasovalo 715.000 oseb, torej 90 odstotkov slovaškega prebivalstva.

SILNE NEVIHTE V FRANCIJI.

Pariz, 9. okt. (Izv.) Včeraj je divjala po Francoskem strašna nevihta. Od morske obale poročajo o številnih nesrečah; med drugimi se je ponesrečil tudi parnik »Rhein«. Vihar s silnim nalivom je napravil ogromno škodo tudi na poljih. V južni Franciji so nastale velike poplave. Vode še vedno rastejo.

Parlamentarno stališče vlade.

KRALJ SE STRINJA S HADŽICEVO UTEMELJITVIJO. — ZA VLADO NI POVODA ZA ODSTOP. — PREDLOGI VLADE.

Belgrad, 9. okt. (Izv.) Ostavka vojne ministra Hadžića je izzvala živahnost v vseh krogih v Belgradu. Zjutraj je predsednik vlade Lj. Davidović prišel v svoj kabinet ob pol 9. Ob 9. so se zbrali pri njem načelniki vladnih skupin dr. Korošec, dr. Spaho, Petrović in dr. Marin-ković. Sklicana seja ministrskega sveta se ni vršila, ker je Davidović sprejel poziv, da pride na dvor ob pol 10. Davidović je ostal pri kralju eno uro. Poučil ga je o političnem položaju. Glede odstopa vojne ministra generala Hadžića je Davidović vprašal kralja, ali se strinja s Hadžičevo utemeljitvijo. Kralj je odgovoril, da se z utemeljitvijo strinja. Nato je Davidović izjavil, da z ozirom na odstop vojne ministra ne more še kralju ničesar sporočiti, ker še ne ve za vladno stališče. Prihodnja avdiencia Lj. Davidovića je bila določena za popoldne, ko bi naj Davidović kralju sporočil stališče vlade z ozirom na komplikacije, ki jih je v politiki izzvala utemeljitev odstopa vojne ministra. Dokler je bil Davidović na dvoru, so se v vladnem predsedništvu zbrali vsi ministri. Po Davidovićeve vrnitvi se je začela ministrska seja, ki je trajala do 12. Na seji so se razgovarjali o položaju in vlada je precizirala svoje stališče, katerega bo sporočila kroni. Vlada stoji na stališču, da nima povoda za odstopiti, ako odstopi en njen član. Radi tega se je vlada odločila, da bo kroni predlagala, da se vlada spopolni in to tako, da pride na mesto vojne ministra druga oseba in da se ostala mesta spopolnijo z zastopniki HRSS. Razentega se zahteva, da se vojaške osebe v bodoče ne vmešavajo v politična vprašanja.

VOJAŠKI POLITIČNI ŠPIJONI.

Belgrad, 9. okt. (Izv.) Zvedelo se je, da je vojni minister Hadžić v svojih navedbah, s katerimi je svoj odstop utemeljeval, navedel več primerov o širjenju republikanskega pokreta v državi. Tako se je zvedelo, da je v svoji utemeljitvi navajal razna poročila, ki so prišla iz vojaških krogov in iz katerih je razvidno, da se v Zagrebu in Dalmaciji sliši mnogo glasov republikanskega značaja. Notranji minister Petrović je v svojem odgovoru največ ugotovitev potkolkel in ovrgel ter vojne ministra pozval, da izvede strogo in objektivno preiskavo, ki bo ovrgla še druge navedbe. Vojni minister na to ni pristal, ker je dobil nalog, da odstopi.

Zanimivo je, da se je že naprej govorilo, da je vse pripravljeno, da se potom vojaških poročil doseže padeč vlade. Istotako je znano, da se je mudila v hotelu Petrograd blizu belgrajske postaje dnevno po ena zanesljiva vojaška osebnost, ki je spremljala vsak gib ministrov, ki se tam mudijo. Posebno so bili opazovani poslanci HRSS. V nekem takem poročilu je ena taka zaupna oseba dognala, da sta Maček in Predavec pri svojem zadnjem bivanju v Belgradu sedela v kavarni pri eni mizi s srbijanskim republikanskim prvakom g. Lazarevičem. Ta zaupna oseba ni tega raz-

govora slišala, pač pa je po njihovem dobrem razpoloženju sodila, da so govorili o političnih stvareh, ki so jih zadovoljile.

Takih malenkostnih stvari je mnogo, ki so ali izmišljene, nimajo nobene konkretne podlage ali ne morejo vplivati na spremembo političnega sistema.

KANDIDATI ZA VOJNEGA MINISTRA.

Belgrad, 9. okt. (Izv.) Vlada vztraja na stališču, da ni razloga za krizo in je začela s posvetovanji, katerega kandidata bi predlagala za vojne ministra. Prvi glasovi, ki so se razširili v tem smislu, so imenovali kot kandidata vojvodo Stepana Stepanovića. Ta verzija korenini na prejšnjem položaju, ko se je vojvoda Stepanović kot prijatelj blažjega režima imenoval kot rešitelj položaja proti radikalom. Kar se tiče vladnega kandidata, so imenovali tri osebe: generala Živka Pavlovića, generala Tomića, orožniškega poveljnika, kot tretji bi prišel v kombinacijo sedanj notranji minister Nastas Petrović. V tem slučaju bi prevzel notranje ministrstvo sedanj gradbeni minister Pečić, na njegovo mesto bi pa prišel demokratski poslanec Maša Sokić. Petrović je sprejel nalogo, da pripravi tla za osebo vojne ministra, ki bo za to mesto primerna. Po sestanku ministrov se je odpeljal v stanovanje generala Pavlovića, da izve za njegovo stališče, če bi to mesto prevzel.

UPI RADIKALOV IN VLADA.

Belgrad, 9. okt. (Izv.) Delna vladna kriza je z odstopom vojne ministra vžvele politične kroge. V radikalnem klubu kakor tudi v ostalih klubih se nahaja veliko število poslancev. Radikali iz zapletenih razmer kujejo in računajo, da se stvari rešijo po njihovih načrtih. Računajo na razpad bloka in na ustvaritev nove koalicije Jovanovića, Davidovića in Korošca. V vladinih krogih se pa o položaju mirno razmišlja in se kaže odločno voljo, nadaljevati z delom za sporazum s katerim je vlada začela. Vlada je prepričana, da se položaj ne more razplesti drugače, kakor v njeni smeri, ako hočemo varovati parlamentarnost. Vladne stranke izjavljajo, da hočejo ostati skupaj in da ostanejo solidarni in da je vsaka možnost razpada vladnega bloka izključena. Vladni politiki uvidevajo, da današnji razvoj razmer daje zadosten dokaz, da se dela proti sporazumu med Srbi, Hrvati in Slovenci. Zato je treba vpoštevati trdno voljo vlade, ki hoče ostati skupaj. Politiki uvidevajo, da mora nastopiti težka kriza, ako bi vlado prisilili k odstopu. Radikali se pa nasprotno vedno nadejajo izhoda s pomočjo Lj. Jovanovića, računavajoč na dvoje rešitev, če bi bila vlada prisiljena odstopiti, to je, da bela roka prevzame vlado oziroma da prideta na krmilo P. in P. V prvem slučaju bi imeli diktaturo, v drugem bi se vrnil sistem, ki je triumfiral za časa P. P. vlade.

DR. PELEŠ NA DVORU.

Belgrad, 9. okt. (Izv.) Po avdienci Lj. Davidovića je bil na dvoru bivši minister za socialno politiko dr. Peleš.

Stališče HRSS.

Zagreb, 9. okt. (Izv.) Danes je imel Radić neko predavanje, pred katerim je podal kratko izjavo o sedanjem političnem položaju. Radić je dejal, da je govoril z Ljubo Mihajlovićem in Lajićem, šefom Davidovićevega kabineta in da sta mu oba izjavila, da Ljuba Davidović ni izročil demisije in da je položaj vlade sedaj trdnjši, kakor je bil pred demisijo vojne ministra. Predsedstvo HRSS je poslalo nocoj predsednika dr. Mačka v Belgrad, da sporoči Davidoviću, da bi bilo neobičajno in neparlamentarno, da bi radi vojne ministra, ki ni parlamentarec, odstopila celokupna parlamentarna vlada. Ako je vojni minister odstopil radi mojega govora v Varaždinu, je dejal Radić, sem jaz sporočil Davidoviću, naj pove na dvoru, da bodo i monarhisti i republikanci ta trenotek branili drugi ustavni faktor proti

onim, ki ga žele proglasiti kot zastopnika korupcije. Odločeno je, da bo 11. t. m. parlamentu predložen zakon o korupciji, v pondeljek bi imel biti izglasovan in v tork bi gotovi gospodje že morali sedeti v zaporu. To parlamentarno zasedanje bi imelo zlomiti oni del radikalov, ki niso poznali razlike med narodno in svojo lastnino. Zato je tako silen odpor proti temu zakonu in iz tega izvirajo tudi vse grde intrige.

Zagreb, 9. okt. (Izv.) Nocoj je imelo predsedstvo HRSS sejo, na kateri so razpravljali o najnovejšem političnem položaju. Med sejo so dvakrat telefonično govorili z Belgradom in dobili najnovejša poročila. Ugotovilo se je, da je položaj vlade zelo ugoden. Med HRSS vlada izborno razpoloženje. Dr. Maček je nocoj odpotoval v Belgrad, da bo v stalnem stiku z vlado.

Vojni minister.

General Hadžić, vojni minister v parlamentarni vladi g. Davidovića, je odstopil — to je najnovejša belgrajska senzacija, ki je ob enem tudi zadnja nada propalih bivših režimovcev, da se zopet dokopljajo do vrhovne oblasti nad državo.

Za nas pa ima odstop vojne ministra generala Hadžića še poseben pomen. Mi nismo napisali brez posebnega namena besede, da je bil general Hadžić vojni minister v parlamentarni vladi g. Davidovića! Ali se ne bo vprašal vsak, kdor ima količkaj zmisla za parlamentarizem: Kaj pa ima opraviti general v parlamentarni vladi?

Parlament je od ljudstva izvoljen za zastopnik ljudstva in kar sklepa parlamentarna večina, sklepa v imenu ljudstva. Pravico govoriti in sklepati v imenu samega sebe vladajočega ljudstva ima torej samo od ljudstva izvoljen poslanec. Vlada pa zopet ni nič drugega kakor od izvoljenih poslancev navadno po večinskem principu sestavljen izvrševalni organ parlamenta. Parlament sklepa in odločuje, vlada pa izvršuje sklepe parlamenta po svojih organih. Dosledno tem principom ne more sedeti v vladi nihče drugi kakor od ljudstva izvoljeni parlamentarci, oziroma od parlamentarne večine v »parlamentarni izvršilni organi« ali v vlado designirani poslanci. Da je temu res tako, nam dokazujejo sestavi vlad v vseh res demokratskih državah.

Naše ljudstvo se važnosti tega principa še mnogo premalo zaveda. Pri nas je bilo pogosto slišati besedo: »Eh, kaj bo ta pop, ta Korošec! Kako naj bo on minister za železnice ali za promet? Ali je on železniški strokovnjak ali pa učitelj in profesor? Saj nič ne razume!« Ljudje, ki tako govore, pa dokazujejo s takim govorjenjem samo svojo silno nevednost v parlamentarnih stvareh.

Ministru namreč ni prav nič treba biti strokovnjak, ampak za ministra je dovolj, da ga postavi na njegovo mesto parlament. Pač pa morajo ministru podrejeni uradniki biti strokovnjaki, da ministra pravilno informirajo v tekočih poslih in to po zakonu in zmislu ministrovih navodil izvršujejo. Minister daje samo splošne smerice kot eksponent parlamenta in vladne večine, stvar uradnikov-strokovnjakov pa je, da v zmislu prejetih navodil vsako stvar tehnično pravilno izvrše.

Ta demokratični in parlamentarni princip je veljal doslej po vseh demokratskih državah in je spravljal na politično- (ne na strokovno-) odgovorna mesta lepo vrsto ljudi, ki kot voditelji raznih resorov niso imeli prav nobene strokovne usposobljenosti, pač pa so se izkazali kot prvostolni politični talenti. Lloyd George ni bil nikdar delavec v kaki municijski fabriki, pa je vendar organiziral za časa vojne izdelavo municije tako, da bi je tudi noben inženjer ne mogel bolje. Res pa je, da mu je izvrševal njegove načrte cel štab inženjerov.

Od tega pravila, da bodi minister v demokratični državi vedno le parlamentarec, pa so tvorili skoro vedno izjemo vojni ministri. Dočim so vsi parlamentarni ministri morali biti v prvi vrsti parlamentarci (poslanci), katerih pa ni nikdar nihče vprašal po njihovi strokovni izobrazbi, ker jim je tudi kakor smo videli, nikakor ni treba, se je v praksi na neki čuden način uveljavila razvada — razvada pravimo, in ne načelo! — da mora biti vojni minister — general!

To razvado pa je treba v parlamentarni in ustavni državi streti. Kakor je zastopal lahko a d v o k a t Lloyd George na Angleškem izdelavo municije, tako vodi lahko tudi vojno upravo čisto navaden civilist. Civilist, ki niti salutirati ne zna, bo vojno upravo vodil mogoče mnogo boljše kakor največji »komisnoff«, ker pri vojni upravi ne gre za tehnično vodstvo armade, ampak za denar in civilni vojni minister bo pred parlamentom gotovo ravno tako dobro zastopal zahteve svojega resora kakor general s 100 vojnimi odlikovanji.

A ne samo z vidika demokratičnega parlamentarizma je zahteva po civilnem vojnem ministru upravičena, ampak tudi iz raznih praktičnih razlogov.

V deželah, kjer divjajo hudi politični boji, tvorijo v politiko se vtičajoči generali stalno nevarnost za izbruh krvavih meščanskih vojn in političnih pučev. Ta nevarnost je tem večja, če je vojni minister general. To so občutile že skoro vse evropske države na lastni koži in celo demokratično Francijo je resno ogrožal pred leti politikujoči general Boulanger. Da se tej nevarnosti izognejo, so v vseh državah odvzeli aktivnim vojakom volivno pravico, da dokumentirajo, da v demokratični državi vojak ni gospodar, ampak je od civilnih državljanov plačan in vzdrževan človek, ki pri vodstvu državnih poslov nima nobene besede in zato v zapadno-evropskih demokratijah uniforma na cesti tudi nima izredne veljave. Obdržala pa se je kljub vsem omejitvam tuptati še vedno razvada, da je mogel biti general še vedno vojni minister.

Neizmerno nevarnost za državo in za njen notranji mir in red pa tvorijo politikujoči generali v deželah, kjer vlada analfabetstvo. Kolikor toliko izobražen vojak se tudi od generalov ne bo dal zlorabiti, ker ve, da je v civilu on gospod in ne ge-

neral, strašno pa je, če razpolagajo vojaški gospodje z ljudmi, ki jih smatrajo za »stoku«¹ jednu i marvuc. Tako je bilo v caristični Rusiji, tako je bilo v bivši Avstriji in tako je bilo tudi v predvojni Srbiji. Rusijo in Avstrijo je uničila vojaška dresura »stoke i marvec«² — al naj čakamo, da uničijo take metode končno še našo državo?

Nevarnost politikujočih generalov za državo je tem večja, če so vojaški poveljniki razdeljeni na dva smrtno se sovražeca tabora (»belac i črna roka«³). Kakšne morajo biti posledice v slučaju vojne?

Politikujoči generali so za državo velikanska nevarnost. Naloga moderne demokracije je, da uveljavi v državi gospodarstvo civilnih ljudi, ki delajo in zaslužijo, porine pa v stran one, ki bi utegnili ovirati miren in parlamentaren razvoj državnega življenja. Te naloge pa ne more izvesti general, ampak jo izvede lahko samo energičen civilist, ki bo znal dopovedati tudi vojaškemu krogu, da vlada v državi parlament in od njega v imenu ljudstva postavljena vlada, ne pa vojaška sablja.

Pravi razlogi Hadžičeve demisije.

Belgrad, 9. okt. (Izv.) Odstop vojnega ministra je politično prišel precej nenadoma. Takoj po sestavi sedanje vlade so začeli v javnosti širiti vesti, da je vojni minister v ostavki. Te vesti so bile kategorično demantirane od vladnih krogov in od samega Hadžića. Iz tega se vidi, da je bilo razmerje med Hadžićem in ostalimi člani vlade dobro in da ni Hadžić imel nobenega razloga za odstop. Zato se smatra, da tudi sedaj niso razlogi, ki jih je navajal, pravi. Intrige radikalov so se vršile med višjimi vojaškimi osebami. Treba je pa naglasiti, da ne pride tu v poštev mnogo generalov. Neposredno pred Hadžićevim odstopom se je bivši pravosodni minister dr. Laza Marković sestal s poveljnikom I. armijske oblasti generalom Milosavljevičem. Ta general je obrnil več pozornosti obtoženemu ministru Markoviću kakor pa aktivnemu ministru Pečiću. Takoj za Markovićem je prišel v Novi Sad minister dr. Pečić, ki se mu general Milosavljevič ni niti javil. Če se to spravi v zvezo z ostavko vojnega ministra, se vidi razlog za njegov odstop. V vrstah radikalov in neodgovornih vojaških oseb se pričakuje, da bo prišlo med vladnimi strankami do nesoglasij in vlada ne bo mogla izvršiti svoje glavne naloge sporazuma. Zato da bo vladni blok začel razpadati. Nasprotno je pa vlada mnenja, da je s svojo politiko uspela, da je prej, nego se je vlada sama nadejala, začela delo za sporazum in je v tem kratkem času pokazala radikalom uspeh pri izvrševanju svoje glavne naloge: izvrševanje sporazuma. Ta velik njen uspeh je ovrgel vse načrte nasprotnikov in zabranil vrnitev prejšnjega nasilnega, koruptnega in hegemonističnega režima. Radikali so uporabili tudi ne-parlamentarno sredstvo, da bi izzvali vladno krizo. Pri tem poslu so največ sodelovali oni člani radikalne stranke, proti katerim je v narodni skupščini vložena obtožnica.

Trenutek, v katerem je bila ostavka vojnega ministra podana, je značilen. Vojni minister je odstopil neposredno pred sestankom narodne skupščine, ki ima ob-

ravnati zakon o korupciji in obtožnice proti ministrom. Nihče se ne more otresti prepričanja, da je vojni minister odstopil zato, da bi preprečil obtožbo proti ministrom. Odstop vojnega ministra v takih okoliščinah ima večji značaj kakor ostavka v normalnih razmerah, ker ta odstop bi imel prav lahko za posledico krizo celokupne vlade. To ne bi bila navadna kriza kakor so bile dosedanje, ampak kriza velike ideje in velikega programa, ki je v zvezi z življenjem cele države. Ako bi prišlo do krize sedanje velike ideje sporazuma, ki se je v tem kratkem času pokazala kot izvedljiva, bi bila ta brez dvoma popolnoma pokopana. To bi moglo imeti za politično življenje v državi nedogledne posledice. Kakorkoli se bo to vprašanje končalo, gotovo je, da so vse dosedanje intrige in vse rovarjenje proti sporazumu zvarile vse sedanje vladne stranke še v čvrstejšo falango, tako da ni sile, ki bi jih mogla razcepiti in razbiti.

Položaj zvečer.

Belgrad, 9. okt. (Izv.) Razplet položaja se je popoldne okoli 3. ure nadaljeval. Večje število demokratičnih poslancev in znamenitih politikov je obiskalo ministrskega predsednika, da se pouče o položaju. Ljuba Davidović se je razgovarjal s svojimi ljudmi do 6.20. Tedaj se je napotil na dvor, da s kraljem obravnava o položaju. Razgovarjala sta se do 8. ko je odhajal, je izjavil časnikarjem, da o ostavki ni govora. Davidović je bil dobro razpoložen.

Okoli vladnega predsedništva so se zbrali radikalni agenti in časnikarji, da izvedo poslednje novice, zlasti padece vlade, da ga čimprej razglase med svojimi korupcionističnimi krogi. Po Davidovičevi vrnitvi v vladno predsedstvo so se prisotni ministri, posebno pa načelniki vladnih strank nadalje razgovarjali. Po končanem posvetovanju je Vaš dopisnik dobil od zanesljive strani o položaju sledeče obvestilo:

Davidović je na dvoru dobil sporočilo, da se od zgoraj zahteva razširjenje koalici-

je z drugimi elementi in to znači: z radikali. Na dvoru se ni pokazalo, da bi se nasprotovalo vstopu HRSS v vlado, pač pa se želi, da sodelujejo radikali. Vprašanje je sedaj to, s katerimi elementi se bo položaj izravnil. Ker je treba položaj v vladnem bloku pretrpeti z ozirom na indicije, ki jih je prinesel Davidović, je vlada zvečer na svojem sestanku stopila v stik z vodstvom HRSS in dobila obvestilo, da pride v Belgrad vsaj en poslanec HRSS, dr. Maček. Kako se bo položaj nadalje razvijal, se še ne ve.

Vladni krogi čutijo, da je težko najti elemente za sporazum. Vladna deklaracija je bila v parlamentu prečitana in je dobila večino. Ta večina je danes na straži. Radikalna stranka se ni izrazila za sporazum niti po svojih zastopnikih, niti v javnosti. Zato čudno izgleda, kako bi se mogel napraviti aranžma s stranko, ki se ni izjavila za sporazum. Vladni krogi naglašajo tudi zvečer, da v nobenem slučaju ne pustijo na cedilu HRSS, marveč ostanejo z njimi dalje skupaj in se radikalskim intrigam ne bo posrečilo razdreti bloka. Smer politike je jasno začrtana. Politika Davidoviča, Korošca, Spahe je izražena v smeri politike sporazuma proti korupciji, za red, mir, delo in poštenje v državi.

Vlada smatra, da ni razloga, da bi opustila svoj delovni načrt na korist kake stranke. Ako je radikalom na tem, da se udeleže vlade, morajo zahtevati resne stike z vlado in stopati na tisto politično črto, na kateri je vlada začela svoje delo. Vlada se ne boji nobenih okoliščin. Vlada pričakuje brez vsakega strahu bodočno-

Angleški parlament razpuščen.

NOVE VOLITVE 29. OKTOBRA.

London, 9. oktobra. (Izv.) Pred nabitno polno zbornico je utemeljeval bivši unionistični minister sir Robert Hoorne predlog unionistov, da izvoli parlament posebno komisijo, da preišče slučaj urednika komunističnega tednika »Workers Weekly«, Campbella, ki je v svojem listu nagovarjal vojake k upornosti. Mac Donald je v svojem odgovoru poudarjal, da bo vlada, ki je državi prinesla mnogo časti, morala odstopiti, če sprejme parlament ta predlog. Državni tajnik za pravosodje Hastings je izjavil, da ni mogel postopati drugače kakor da je dal postopanje proti Campbellu ustaviti, ko je zvedel, kako velike zasluge si je pridobil Campbell za časa vojne.

KONGRES VOJVODINSKIH MEST.

Belgrad, 9. okt. (Izv.) V Novem Sadu je bil kongres vojvodinskih mest, na katerem so obravnavali najaktualnejša vprašanja, ki se tičejo mest. Sprejet je bil načrt o kategorizaciji uradništva, ki ga bodo predložili vladi v odobritev.

PRAVILNIK K ZAKONU O ZAŠČITI DELAVCEV.

Belgrad, 9. okt. (Izv.) Minister za socialno politiko je podpisal uredbo in pravilnik za izvedbo zakona o zaščiti delavcev. Urejen je čas v trgovskih podjetjih, otvarjanje in zatvarjanje delavnic, nadalje pravilnik o delovnem času v industrijskih in rudarskih podjetjih. Ko bo pravilnik objavljen v Službenih novinah, stopijo vse

sti. Dokler se govori o kombinaciji, je zanimivo naglasiti, da se Pribežević in njegova stranka sploh ne omenjata. Svetozar Pribežević je hotel postati aktualen na ta način, da je iskal stike z Jovanovićem, kateremu se je poklonil in ki ga je priznal za gospodarja položaja, čeprav je bil še pred nedavnim časom nasprotnik Jovanovića in njegove politike, ki se je na poslednjem sestanku radikalne stranke borila proti Jovanoviću.

Pribežević in njegov trabant Žerjav, ki se je mudil te dni v Belgradu, sta obiskala vse radikalne prvake, da bi našla v njih očiho milost. Bila sta pri Jovanoviću, pa ta Pribeževiću ni ničesar odgovoril, ampak je sprejel izjavo samostojnih demokratov kot edinemu, ki je sposoben rešiti položaj in nje. Z vsemi temi pokloni pa Pribežević in Žerjav vendar nista postala aktualna in sta kljub temu ostala izven kombinacije. Ta dva človeka sta pozabljena na samem dvoru.

Za jutri se pričakuje z velikim zanimanjem nadaljni razvoj dogodkov. Ne ve se, ali bo položaj radi svoje važnosti in pomembnosti že razčiščen.

VLADNI KOMUNIKE.

Belgrad, 9. okt. (Izv.) Zvečer po sestanku vlade je bil izdan sledeč komunike: Vsled ostavke vojnega ministra Hadžića je vlada predlagala, da se vlada rekonstruira. Izrazila je željo, da se pogaja s tistimi elementi, ki so za glavno točko sedanje politike. Jutri pridejo v Belgrad zastopniki HRSS, da se posvetujejo o korakih, ki jih je treba podvzeti.

Predlog unionistov je zbornica odklonila, sprejela pa je dodatni predlog liberalcev, da se postopanje proti Campbellu nadaljuje, s 367 proti 198 glasovom.

Posledica izida tega glasovanja je padeč Mac Donaldove vlade.

London, 9. oktobra. (Izv.) Kralj je sprejel ob 10. uri dopoldne Mac Donald v posebni avdijenci. Kralju je Mac Donald nasvetoval, da parlament razpusti.

London, 9. oktobra. (Izv.) Kralj je podpisal dekret o razpustu parlamenta.

London, 9. okt. (Izv.) Parlament je razpuščen. Nove volitve se bodo vršile 29. oktobra. Novi parlament se bo sestal v prvi polovici novembra.

uredbe v veljavo. Vse dosedanje uredbe, ki nasprotujejo temu pravilniku, izgube svojo moč.

Po glasovanju v Livornu.

Rim, 9. oktobra. Včeraj se je vrnil v Rim ministrski predsednik Mussolini. Takoj je sprejel liberalnega ministra Casatija, ki je menda izjavil, da bosta s tovarišem Sarrocchijem še dalje ostala v vladi. Zdi se, da si bo Mussolini vse prizadel, da prepreči formalen prelom iz liberalci in jih pridobi za sodelovanje v parlamentu. V to svrhu je menda pripravljen tudi na neke koncesije njihovu stališču. Na vsak način upajo fašistovski krogi, da se bo v slučaju popolnega preloma desna struja s svo-

Ksaver Meško:

Zemlja gori.

Ob četrti obletnici koroškega plebiscita.

Pogostoma sem v mislih in spominih v tinjsko proštijo na Koroškem ali stopam zamišljen, poln občudovanja koroške prirodne krasote po tinjskem polju. Ogromna stara proštija z vitkim, visoko v nebo kipečim cerkvenim zvonom na hribu dobre četrt ure nad Dravo je za oko pač najlepša točka med Celovcem in Mariborom. Že mladega kaplana, ko sem se iz Škocijana večkrat vozil med Rekarjovasio, drugo postajo pod Celovcem, ki so jo v plebiscitnem času pravilno prekrstili v Kamen-Tinje, in Celovcem, so me potniki pogostoma vpraševali: »Kaj je ta veličastna stavba na hribu s to visoko cerkvijo? Najbrž kak benediktinski samostan?«¹ Pa sem jim pojasnil, da tinjska proštija, najznamenitejša proštija na Koroškem.

Ali zasanjam, da stopam po tinjskem polju. Kam gori proti Pokrčam, sosedni župniji, proti Mariji v Dolini, lepi romarski cerkvi, idilično ležeči sredi prelepih koroških gozdov, vsi oviti z neštetimi legendami in pripovedkami, še dalje gori proti Celovcu; ali v smeri na levo, proti Grabštajnu, proti samotnemu gradiču Pekinje kam.

Leta 1919 so na tem polju divjali hudi boji med našimi vojniki in koroškimi Volkshwehrovi. Poročnik Kislinger s štirimi slovenskimi vojniki počiva na tinjskem pokopališču; Nemci so svoje padle in ranjene vzeli s seboj v Celovec in št. Vid.

Kadarkoli sem hodil po tem polju, tako ob lepih solnčnih popoldnevih, še bolj ob kakih meglenih, mračnih in žalostnih jesenskih dneh in večerih, sem mislil na nemške pesnike solnčnih in mračnih severnih pustinj. Ob jasnih, veselih dnevih, kadar je ravan v solnčnih žarkih kar drhtela, sem gledal v duhu samotno, s solncem vso preplavljeno pokrajino eterične Stifterjeve pesnitve »Das Heidedorf«. Pesnik in slikar sam pravi o njej, da ni bila prava »Heide«, mužava, ampak samotna, odsveten pašnik, »otožno«² ljubeč kos sveta, ki mu pravijo mužava, ker od nekdanje raste na njem samo slabotna trava... in nima drugega okrasa ko daljne gorovje, ki objema zabrisano-barvasto pokrajino kakor čudežno krasen moder pas. Prav kakor tukaj! Le da tinjskemu polju dajejo poseben čar temni smrekovi lesi ob straneh. Na Teodorja Storma, Klause Grotha, Timma Krögerja, Gustava Freussena in nepregledne enolične mužave njihove obmorske domovine sem mislil ob otožnih, meglenih jesenskih dnevih. Res, v te naše pokrajine ne peva in ne buči svoje večne pesmi neskončno morje kakor v tiste holsteinske planjave; poje jim pa svojo pesem naša Drava, ta najstarejša priča naše zgodovine, kakor je bilo morje tisočletna priča burne junaške zgodovine holsteinske, ditmarske.

Ne po velikosti, po nepregledni neskončnosti, pač pa po svoji zemlji je tem mužavam zelo slično tinjsko polje. Je namreč tamošnja zemlja črna šota. Tako na koncu poletja, v prvi jeseni kdaj, dela na polju samotni delavec: šoto reže. Reže jo v enakomerne, kockaste kose, kakih pet-

najst centimetrov visoke, dvajset do trideset centimetrov dolge. Naloži jih v visoke skladovnice, ki jih pokrije z deskami ali s slamo, da jih ne moči dež in se v vetru in na solncu do zime lepo posuše. Proti zimi jih odpeljejo domov ter porabijo za kurivo. Vročine šota res ne da posebne, a tli zelo počasi ter tako dolgo ohrani ogenj v peči ali na ognjišču.

Na gričku med tinjskim in grabštajnskimi poljem stoji krasen gozd, na planoti nad gozdom ličen gradič, Pekinje imenovan. Lastniki so bili v tistem času Čehi: stara gospa, sin proti tridesetim letom, in gospodična srednjih let, sorodnica, ki je gospe pri gospodinjstvu pomagala.

Graščakinja je bolehal. Kak dan je vstala, drugi dan, zlasti ob slabem vremenu, ji je bilo spet slabše in je morala ostati v postelji. Tudi mladi gospod ni bil anogo na boljšem. Zaradi nervoznosti je moral pustiti študije v Pragi in je živel zdaj povsem gospodarstvu. Ugodno niso tudi vplivali ne na njegovo ne na zdravje stare gospe dogodki pravkar preteklih časov. Ob kazenskem pohodu srbske oborožene sile so grad in njegovi stanovalci silno trpeli, najbolj zaradi lažnih virov nekega sosedu: ne pešiča moke ni ostala v gradu, ne eno okno ni ostalo celo. Vsa grajska družina je spala tri tedne v hlevu, da je bil grad vsaj za silo spet popravljen.

Ob teh razmerah sem prišel večkrat v grad. Najsi nisem mogel mnogo pomagati, niti nič posebno modrega in koristnega svetovati, vsaj porazgovorili smo se o tistih hudih časih, in jim je bilo brž laže.

Kar sem v najhujši poletni vročini opazil nekega dne tik pod grajskim gozdom

dim. Drugi dan spet, tretji spet. Izprva sem mislil, da kurijo morda pastirji ali vojaki, ki so po polju stražili, včasih na polju tudi delali. Čudno pa se mi je zdelo, čemu kurijo v najhujši poletni vročini. Še bolj čudno, ker se je valil dim po polju in gori v gozd že zjutraj na vse zgodaj, čim sem vstal. Pastirjev vsaj tedaj še ni bilo na polju. Kipel je iznad zemlje ves dan, še pozno na večer, ko se je z mrakom že skoro povsem zlival v eno in ga je oko še komaj razločevalo v ogromnem morju teme; tudi tedaj pastirji pač niso več kurili!

Pa sem vprašal kmeta v vasi: »Oče, kaj se vendar že nekaj dni tako kadi tam gori pod grajskim gozdom?«

Kmet je pogledal v tisto stran, nekaj časa gledal in mi počasi razlagal: »Zemlja gori. Šota se je vnela. Dobro bo, če ne hodi tam okoli; je nevarno, svet se lahko udere pod vami.«

Nekaj dni pozneje sem obiskal grajske. Graščakinja je bila pokonci. Sprejela me je v veliki sprejemnici, ki je na pohištvo, zlasti na durih lepo rezljanih omar še kazalo obilno sledov vojnih časov.

Govorila sva spet o tistih nesrečah. Tolažil sem jo, da bodo najbrž dobili ško-do vsaj deloma v kratkem povrnjeno.

»Vsaki odškodnini bi se največjim veseljem odpovedala, ko bi le bilo spet kakor nekdanj! Pa ne bo. Ne more biti. Uničeno je uničeno, popravljeno popravljen, ne več nedotaknjeno. In zdaj, pomislite, gori še zemlja pod lesom! — Kako je ogel nastal? — Kdo ve? — Morda po nepredvidnosti pastirjev ali vojakov, ki kose in suše tam okoli seno. Morda je kdo zanetil naša, iz same zlevolje ali iz maščevalnosti.

jimi poslanci odcepila od liberalne stranke in potem kot samostojna skupina sodelovala s fašizmom.

Parlamentarni odbor opozicijskih skupin je imel včeraj sejo, na kateri je razpravljalo o političnem položaju. Sprejel je dnevni red, v katerem ugotavlja, da se proces izolacije vlade in fašistovske stranke v javnem mnenju čimdalje mogočnejše razvija. Ta proces se je začel na poplarskem kongresu v Turinu, a po padcu Matteottija so sledili sklepi komitamentov v Assisiju, častnikarjev v Palermu, sodnikov v Turinu in liberalne stranke v Livornu. Vsi ti sklepi dvigajo glas za svobodo tiska, zborovanja in združevanja ter zahtevajo odpravo vsake strankarske milice, ker drugače parlament ne more svobodno in neovirano vršiti svoje naloge kot predstavitelj ljudske volje, da sklepa zakone ter nadzoruje in presoja vladno delo. Odbor končno soglasno ugotavlja akcijsko solidarnost vseh opozicijskih strank in skupin v svrhu, da se doseže uresničenje pogojev, določenih v predlogu z dne 27. junija t. l.; te pogoje smatra odbor slejkoprej kot neobhodni minimum, da se vrne parlamentu suverenost in zanjami, da bo mogel svobodno razvijati svoje delo.

V drugem sklepu se odbor peča s položajem v raznih pokrajinah in ugotavlja, da se namesto pomirjenja širijo politični

umori in sila; javno mnenje je dolžno, da podpira sodno oblast in policijo, da vršita svojo dolžnost.

PROPAD FAŠIZMA.

Rim, 9. oktobra. (Izv.) Komite združene opozicije je ugotovil, da fašizem propada v celi državi zlasti po shodu poplarskih v Turinu in po umoru Matteottijem. Opozicija ne bo popustila, dokler se ne vzpostavi zopet pravi parlamentarni režim.

ITALIJANSKI KAPITAL.

Rim, 9. oktobra. (Izv.) Banca Commerciale je sklenila zvišati glavnico od 400 na 500 milijonov lir.

OGRI BRANIJO ERZBERGERJEVE MORILCE.

Budimpešta, 9. oktobra. (Izv.) Ogrska vlada je odklonila izročitev Erzbergerjevih morilcev.

ZAPRT BANČNI RAVNATELJ.

Dunaj, 9. oktobra. (Izv.) Bančnega ravnatelja Waldegga so danes izročili delnemu sodišču.

NEMIRNA MEZOPOTAMIJA.

London, 9. okt. (Izv.) Položaj v severni Mezopotamiji je zelo resen.

Po padcu angleške vlade.

Včeraj je izglasovala opozicijska večina spodnje zbornice s 364 glasovi konservativcev in liberalcev nezaupnico manjšinski vladi, katere je s kompaktnimi 193 glasovi sprejela — čeprav v prvem hipu poražena — bojno rokavico. Usoda spodnje zbornice je zapečaten. Ramsay MacDonald je v Derbyju obsodil opozicijo, ki se je lotila v boju zoper vladno dvojno taktiko: liberalcem je bilo naročeno, da ponizajo s svojim dodatnim predlogom o aferi urednika Compwella celokupno vladno v ožeh javnega mnenja. Pri nas je beseda »javno mnenje« morda imaginaren pojem. Kdor pozna angleško politično tradicijo, ve, da je to faktor, s katerim mora računati prav sleherni politik. Konservativci kot zmernejši del opozicije so imeli drugo nalogo: greniti delavski vladi parlamentarno konfrontacijo z angleško-rusko pogodbo, raztelesiti ves pakt pred škodoželjnim čim desničarsko-konservativno večino. Sam Mac Donald je izjavil en dan pred usodnim glasovanjem: Opozicija nas ne obglavi, ampak diskreditira pred ljudstvom... Ker je opozicija iz malenkostnih razlogov opustila v deželi klasičnega parlamentarnega običajni fair play, je morala kreniti delavska stranka na novo pot. Kralj je že pristal na razpust spodnje zbornice in pričela se bo volilna kampanja, kakor je v obširnih grofovinah ne pomnijo v zadnjih desetletjih.

Bilanca padlega režima v Angliji je zanimiva. Nikdo ne more trditi, da je storila delavska vlada manj kakor je obetala. Mac Donald ni prišel z demagogijo do oblasti, ker je demagogija v našem smislu beseda — zlasti še v socialnih vprašanjih — med angleškim ljudstvom zrnje, ki ne vzklja. Labour Party je lahko ponosna, ko je dala angleškemu narodu po vojni prvi resnični uravnovešeni in aktivni proračun. To je remek-delo zakladničarja Snowdena, ki ga tudi najljubejša protilabouristovska gonja ne bo zlepa utajila. Delavska vlada

Strašni so sedanji časi! — Da bi izkopal rove in tako ognju zabranili nadaljnje prodiranje, pomislite? Ko pa tli že pod gozdom!... Spati ne morem ponoči — ne, ne samo zaradi bolezn, o naših nezgodah premišljuje vso noč. In ta ogenj me žge, ki nam bo uničil najlepši les! Zadremiljem včasih vsa izmučena; pa me zbudi grmenje dreves, ki padajo po ognju spodkopana, v koreninah požgana... Zdi se mi, da se vse ziblje in maje okoli nas in pod nami in se bo prej ali slej vse zrušilo. Povsem berači bomo postali. Srce me boli!

Visoka in častitljiva je bila ob oknu, strmela doli na les. Vse njeno obličje, shujšano po nesrečah in boleznih, je bilo odsev velikega srčnega trpljenja. Oprijela se je ob okno, da ne bi omagala pod težo skrbi in boli...

Telo je tedaj tudi med našim ljudstvom. Mi, ki smo poznali koroško ljudstvo, njega srce in mišljenje, smo čutili to tlenje, smo dobro videli zlo znaneči dim. Mi, ki smo gledali s skrbnim in pozornim očesom in smo prisluškovali s tenkim ušesom, smo čutili, kako se tla pod nami gugajo in majejo.

Svarili smo, na žalost govorili gluhi ušesom.

Tako se nam je ob usodnem dnevu vse zrušilo in pogreznilo!

Srce me boli...

je ustavila gradbeno izpopolnitev maritimne točke v Singapurju in je preprečila kvarne posledice za odnose med Anglijo in Japonsko. Številne so notranje reforme, ki jih je izvedla vlada v razmeroma kratkem času svojega uradovanja. Seveda se je rodil z ozirom na parlamentarno situacijo marsikateri kompromis, večja ali manjša žrtve za strankin program. Usoda je hotela, da si je zlomil Mac Donald svoj tilnik ob pogodbi z Rusijo. Kakor znano, je Lloyd George pošiljal v svojih člankih grom in strelo nad boljševike, velefinančniki so v City stiskali na tihem pesti in protivladni tisk se je tudi materijalno oprijel za vsestransko ofenzivo proti premijerju, ki so mu lebdeli pred očmi le — britanski interesi. V tem je zapopadana tragika delavske vladavine v Angliji.

Mac Donald je odkrito priznal, da je delala njegova vlada, kakor vsaka na tem svetu svoje pogreške. Ali danes ni čas, razpravljati o tem, kaj Labour Party ni storila; vprašanje je: kako in koliko jo je ovirala opozicija pri zakonodajnem delu in udeleževanju njenega programa. Liberalcem je bilo po godu, da je propadel Baldwin s svojim protekcionizmom. Kako je ta stranka, ki jo krmari lokavi Lloyd George in stari Asquith, nagradila delavsko stranko za dragoceno pomoč, vidimo sedaj, ko se je pokazala njena akutna perfidnost v vsej nagoti.

Delavska stranka se nima bati volilnega poraza. Anglija je dobila v osebi Mac Donalda prvega premijerja, ki ljudstvu ne prikriva dejanskega notranjega in zunanjega položaja, pa bilo to komur ljubo ali ne. Gentleman v pravem, najčistejšem smislu besede in poštenjak obenem, bo Mac Donald, veliki idealist, skoro gotovo izšel kot absolutni zmagovalac iz volilne kampanje. Konservativci in liberalci imajo pogum, toda njih upanje, uničiti delavsko stranko, je zaman. Sistem dveh strank je v grobu in ne bo več oživel. Disraeli bi se zjokal, ko bi vedel, da je ozkostranost pritiskala najboljšega Angleža naše dobe v pozicijo silobrana. Labour Party stoji pred usodno, a častno bitko za ideale, ki jih je usvojilo vse kulturno človeštvo. Od Chequersa in Londona do Zeneve je Mac Donald prehodil politično Kalvarijo mirne ideje. Ko je hotel dobro vsej Evropi, je storil največjo zaslugo svoji domovini, zato ga — o tem je trdno prepričan — angleško delavno ljudstvo ne bo zapustilo. Padec angleške vlade je le epizoda v notranji preureditvi britanske skupnosti. Reakcionarji vseh dežel si lahko prihranijo preuranjeno veselje...

Iz zunanje politike.

* Enotna svetovna carinska zveza. — Pred par dnevi so otvorili v lepo okrašeni dvorani državnega zbora v Berlinu trindvajseti svetovni mirovni kongres. Začeli so z godbo. Nato je govoril belgijski senator La Fontaine in je dejstvo, da se je zbral kongres ravno v Berlinu, označil kot zelo razveseljivo in upanje vzbujajoče. Danes hoče ves svet mir in sporazum, je rekel. Naloga kongresa je, da prouči predloge, ki so jih izdelali diplomati v Zenevi. Njih namen je pomirjenje sveta in je treba ugotoviti, če res lahko preprečijo bodoče vojne. Obljuba delne razorožitve je samo ponižen prvi korak, z njim mora iti vstric gospodarska razorožitve. Kajti carinske meje so trajen vzrok preprirov. Predlagati moramo enotno svetovno carinsko zvezo. La Fontaine je zaključil govor z željo, naj bi se ustanovilo glavno mesto sveta izven mej kakšne sedanje države; to mesto naj bi bilo sedež Zveze narodov in simbol zmage

duha nad surovo silo. Nato je pozdravil zborovalce slavni Fritjof Nansen; njemu na čast so vsi zborovalci s sedežev. Nansen je rekel, da pomeni delo v Zenevi že velik napredek. Zadnja leta so bila težka, a že prihaja zarja in lahko upamo, da bo solnce zopet enkrat zasijalo nad deželami Zahoda. Tudi sicer je kongres v znamenju sprave in prijateljstva.

* Hitler o Ludendorffu. Znani nemški pacifist H. Binder je objavil v berlinskem listu »Welt am Sonntag« sledečo sodbo, ki jo je izrekel vodja nemških nacionalistov Adolf Hitler pred 3 leti o generalu Ludendorffu: »Pruski general, ki je pod tujim imenom zbežal na Švedsko, ne sme igrati politične volivne vloge. Pruski general, ki je za honorar dopisoval prav nespretno v ameriške liste, ne sme igrati politične vloge. Pruski general, ki prihaja na Bavarsko v eksil, da bi tu osvojil z naše strani pripravljeni nacionalni teren, ne sme igrati na Bavarskem nobene vloge. Seveda, v slučaju potrebe bomo izkoristili njegove vojaške zmožnosti, toda vodivne vloge mož ne bo igral.« Komaj je dal Hitler to izjavo, se je pridružil Ludendorff narodno-socialističnemu gibanju. Pozneje je spremljal Hitler svoje mnenje. Ker se pa Ludendorff ni znal taktno obnašati in je povrh še sejal nemirnost, se je mnenje o njem »obnovilo« in danes nima Ludendorff na Bavarskem niti dvajset pristašev.

* Diplomatični odnosi med Poljsko in Rusijo. Kakor govorijo v varšavskih političnih krogih, bo imenovan za poljskega poslanca v Moskvi g. Sokal, poljski delegat na mednarodnem kongresu dela v Pragi. Sokal je znan kot javni delavec na polju sociologije. »Noviny Finansow« zahtevajo kategorično, da se mesto poljskega poslanca čimprej izpopolni. Omenjeno glasilo misli, da bi bil grof Lasocki najbolj primeren kandidat.

Politične vesti.

+ V lastnih mrežah. Zanimivo in nad vse prijetno je gledati zagovornike »narodnega« in državnega edinstva, kako capljajo v mrežah svoje lastne ideologije. Koliko je bilo svojčas kričanja, da je v parlamentu merodajna edinole aritmetična večina, ne oziraje se na to, ali jo tvorijo Srbi, Hrvati ali Slovenci! Kričali so: Številke imajo besedo in ne »plemenska pripadnost«! In res, ta teorija je obveljala, dokler srbski blok ni izgubil absolutnega vpliva na parlamentarno situacijo. Čim so se pojavili na obzorju hrvatski zastopniki, so »integralci« že spremenili svoje stališče, češ, v tej državi ni mogoča vlada, v kateri ni zastopano toliko (in toliko) Srbov. Če smo res »eno«, je vendar vseeno, ali se rekrutira parlamentarna večina iz stare kraljevine Srbije ali pa iz »prečasnih« krajev. Pašić in Pribičević snujeta svoj srbski blok in rušita pri tem tolikanj hvalisano dogmo o »narodnem« edinstvu, kajti nemogoče je, smatrati narodno »ujediničenje« kot dovršeno dejstvo, obenem pa ustvarjati fronte za obrambo »zujediničenih« delov naroda pred namišljeno nevarnostjo.

Beleške.

Goršičevo izzivanje. Na našo ugotovitev, da je predsednik stanovanjskega sodišča dr. Goršič povzročil odstavitev dr. Gradnika, se dr. Goršič izjavi v »Narodnem dnevniku« in trdi, da je ministarstvo drugi odsek ljubljanskega stanovanjskega sodišča po lastnem nagibu ukinilo. Kaj poreče k temu minister za socialno politiko g. dr. Behmen, je njegova stvar. Mi smo samo ugotovili, da je dr. Goršič sklep stanovanjskega sodišča glede nagrad članom v svojem poročilu na velikega župana potvrdil, kar pove vse. Dr. Goršič naj se ne izogiba jedru vprašanja in naj pove, če je naša trditev resnična ali ne, šele potem more izjavljati, da je ministarstvo drugi odsek stanovanjskega sodišča po lastnem nagibu ukinilo. Razumemo, da je naša konstatacija za dr. Goršiča neprijetna, ker je velikemu županu naprtil odgovornost za svoje dejanje.

»Jutro« se huduje, ker je vložil minister za promet g. Sušnik proti »Jutru« tožbo zaradi obrekovanja. Zakaj se »Jutro« huduje? To je vendar lepo od g. Sušnika, da se je odločil dati »Jutru« priložnost dokazati pred sodiščem svoje trditve o aferah, v katere da je baje zapleten gospod minister. Zakaj torej jeza? Zakaj očitanje, da je g. Sušnik tudi odgovorni urednik »Domoljuba«? »Jutro« ne vé, da je pri »Domoljubu« lahko za odgovornega urednika brez vsake sramote tudi aktiven minister, ker je »Domoljub« pošten in soliden list? Ali more »Jutro« kaj takega trditi tudi o sebi?

Bančni polomi na Dunaju. Na Dunaju se vrste bančni polomi drug za drugim. Najprej je skrahrala velika »Depositensbank«, kjer je imel glavno besedo znani tržaški žid Castiglioni, sedaj pa razburja dunajske kapitaliste polom »Nordische oesterreichische-banke«. O polomu te banke poroča »Jutro« pod naslovom »Panama

dunajske klerikalne banke«. Tak naslov je dalo »Jutro« svojemu poročilu menda zato, ker je ravnatelj banke Waldegga naklonil nekaj podpore za zgradbo neke cerkve. Vsak, kdor količkaj pozna dunajske razmere, ve dobro, da sede v vodstvih velikih dunajskih denarnih zavodov najbolj različni ljudje, ker se ti zavodi brigajo v prvi vrsti za denar, ne pa za svetovno naziranje. Slučaji žida Castiglioni in slovenskega Agromerkurja pa dokazujejo, da se denarna nesreča pripeti lahko tudi židu in ne samo »klerikalcu« Waldeggeve vrste. Te vrste demagogija se utegne »Jutru« in njegovim denarnim zaščitnikom še jako slabo izplačati.

Niche. Te dni nam je prišla v roko dopisnica, poslana iz Niša. Opazili smo, da ima tamkajšnja naša kr. pošta štampiljico v srbsčini (cirilici) in — francoščini. Stvar je malenkostna, pa značilna.

Dnevne novice.

Ivan Meštrović odpotoval v Ameriko. Dne 8. t. m. je odpotoval iz Zagreba v Ameriko rektor zagrebske umetnostne akademije kipar Ivan Meštrović. Meštrović priredi v New Yorku in po drugih velikih ameriških mestih razstavo svojih del, posebno kosovske skupine. Z Meštrovićem potuje znani publicist Milan Marjanović, ki je prevzel organizacijo razstav.

Čin pedagoške šole. Glavni svetni svet v Belgradu se je te dni izrekel o činu pedagoške šole. Pedagoška šola po tem izreku nima čina fakultet, vendar spada med visoke strokovne šole. Pri izpremembi uradniškega zakona se mora kandidat s kvalifikacijo pedagoške šole omogočiti, da pridejo v I. uradniško kategorijo.

Osebnosti. V inspektorski oddelki notranjega ministrstva je premeščen dosedanj načelnik oddelka za Slovenijo dr. F. Svetek. Na njegovo mesto je imenovan dr. Megušar, dosedanj okrajni glavar v Šmarju pri Jelšah. — Kralj je podpisal ukaz, s katerim se potrjuje izvolitev univ. prof. Gavre Monoflovića za predsednika Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti v Zagrebu za dobo 3 let. Na Glasbeni šoli v Zagrebu je imenovan dr. Vekoslav Ružič-Rosenberg, za profesorja pa Fran Dugan. Za upravnika vseučiliške knjižnice v Zagrebu je imenovan dr. Franjo Fancev. Upokojen je upravnik zagrebskega gledališča Josip Bach.

Podaljšanje veljavnosti legitimacij železniških upokojencev za leto 1925. Upokojenci drž. železnice in Ljubljani se opozarjajo, da oddajo svoje in družinske legitimacije za vožnjo po režijski ceni pri najbližji postaji svojega bivališča najkasneje do 10. novembra t. l. v svrhu podaljšanja veljavnosti za leto 1925. Oni upokojenci, kateri ne stanujejo v bližini železniških postaj, naj vpošljejo legitimacije direktno Direkciji drž. železnice, oddel. VI. v Ljubljani. Za podaljšanje je priložiti vsaki legitimaciji po 1 Din v gotovini. Oni upokojenci (miloščinariji, rentniki i. dr.), ki imajo kojenici (miloščinariji, rentniki i. d.), vpošljejo to v svrhu obnove za l. 1925. istim potom z zneskom 50 p za komad. Slednji se opozarjajo, da velja listna izkaznica (izvzemši onih, ki so sestavni del legitimacije) samo za leto, v katerem je bila izdana.

Geodetsko kulturnotehnična fakulteta v Zagrebu. V Jugoslaviji imamo samo eno geodetsko kulturnotehnično fakulteto: na tehniški v Zagrebu. Fakulteta je slabo obiskana, dasi se odpira ravno v naši državi geodetsko kulturnotehničnim strokovnjakom obširno polje za delo, saj so še cele pokrajine neizmernjene, izvršiti bo treba komasacijo, izsuševanje itd. Da pospeši obisk fakultete, je dovolil finančni minister slušateljem tega zavoda neomejeno število ustanov. Vsak slušatelj, ki se vpiše na fakulteto, dobi ustanovo letnih 8400 Din, ki mu ostane vsa štiri leta. Tudi vojni minister je razpisal več ustanov za aktivne častnike, ki bi hoteli na fakulteti dovršiti dveletni tečaj kot izredni slušatelji. Stipendisti se morajo obvezati, da ostanejo 6 let v državni službi.

Grob dveh Karadjordjevičev. G. Boško Strika, upravitelj poštnega urada Zagreb 6 ter poverjenik etnografskega muzeja, se je nedavno mudil v Srbiji, in sicer v krajih izza dobe prve vstaje. Na starem pokopališču v Topoli je našel — na pol zasuto — nagrobno ploščo, ki je vzbudila njegovo pozornost radi lepe izpeljave. Ko je očistil ploščo od zemlje, je našel na njej sledeči napis v stari slavjano-srbsčini: »Ovdje počiva raba božija Poleksijsa, kći Gospodara Georgija Petrovića, Vrhovnog vožda srpskoga naroda. Mati im Jelena gospodja. Lijepo ji sahrani i Stevana dijete na desnu stranu 1812. godine, mjeseca« (nečitljivo). Izkazalo se je, da je to grob dveh otrok Karadjordja, za katere ni nikdo vedel, niti člani kraljevske rodbine. Strika je to sporočil kralju v avdienci v Oplencu. Kralj je odredil, da se smrtni ostanki prenese v »zadužbino« na Oplencu. Tega dne bo obdržal kralj g. Striko pri kosilu.

Žalostne razmere. Popotnik-inozemec nam je povedal tole žalostno zgodbo, ki jo je doživel približno pred 10 dnevi na progi Novska—Caprag. V vlaku je bila eskorta. Dva orožnika sta spremljala tri mladostne kazenjence, menda dve deklici in enega dečka. Eden izmed orožnikov je skoro na vsaki po-

Colomba Ceylon Tea
presega po svoji izborni kakovosti
vse druge znamke

etaji izstopil in pil tako, da se je popolnoma opijani. Tako pijanemu so se začeli otroci posmehovati. To pa ga je razjezilo, vzel je verige in otroke uklenil, da je kri pogledala izza železja. Navzoči potniki, ki so to videli, so vladno prosili še tretjega orožnika, naj vendar ne pusti kaj takega. Toda njegov tovariš je potegnil orožje in zakričal: »Ubiti eu vasa. Potništvo se je na ta divji klic mahoma odzdravilo iz kupeja. Žalostna pa je taka slika za naše razmere.

— **Regulacija Dečanske Bistrice.** V ministrstvu za kmetijstvo izdelujejo načrt za regulacijo Dečanske Bistrice, ki radi nepravilnega toka zlasti v poletju dela ogromno škodo.

— **Izseljevanje v Avstralijo.** Avstralija postaja, odkar so Združene države za izseljenje pripravile svoja vrata, osrednja točka izseljevanja iz raznih dežel. V minoletem letu se je priselilo v Avstralijo 300.000 oseb ter znaša število prebivalstva sedaj 5.700.000 duš. Tudi iz Jugoslavije se vedno več izseljencev obrača v Avstralijo. Tekom zadnjih treh mesecev se je izselilo v Avstralijo 406 Jugoslovancev.

— **Mednarodni kongres najemnikov.** V prihodnjih mesecih se vrši na Dunaju mednarodni kongres najemnikov, h kateremu se je dosedaj odzvalo 16 držav. Na tem kongresu se bodo obravnavali sledeči predmeti: 1. zaščitna zakonodaja najemnikov v posameznih državah, 2. nadaljna zaščita najemnikov in nje izpopolnjevanje, 3. stavbinsko vprašanje glede nalog držav, občin, samoupravnih teles in združenj, 4. vpostavitve mednarodne zveze vseh najemnikov. K zaključku se sklicuje velik javni shod, na katerem poročajo posamezni delegati o najemniških odnosih v posameznih državah.

— **Konces. krojna šola za krojače, šivilje in nešivilje,** Zidovska ul. 5, Ljubljana, opozarja na svoj tečaj z najmodernejšim in lahko razumljivim študijskim sistemom »Minister«.

— **Juhan.** Iz prizmalnih pisem: »Vsakdanja poraba Vašega izdelka »Juhana« me je prepričala o njegovi izborni kakovosti in pa o tem, da Vaša priporočila niso prav nič pretirana.« — Polonca Z., Št. Vid nad Ljubljano.

Štajerske novice.

Š Pristaši SLS v Celju so vabljeni na seštanek v petek, 10. t. m. ob 8. uri zvečer v tajništvo SLS v Celju, hotel »Beli volk«, prvo nadstropje.

Š **Mariborske vesti.** V stanovanjski zadevi bivšega okrajnega glavarja g. dr. Lajnsiča objavila stanovanjski urad v mariborskih listih pojasnilo, iz katerega je razvidno, da je g. dr. Lajnsič baje svojevoljno zasedel dotično stanovanje na Koroski cesti ter da je bil delodržan, ker so bili vsi njegovi prizivi odbiti. Stanovanjski urad zatrjuje, da je postopal korektno in zgolj po predpisih. Toliko v vednost, čeprav smo mnenja, da je mrtva črka vredna v mnogih slučajih podreditve argumentom obzirnosti in razuma. — **Avtomobil grofa Herbersteina,** znan po svojih divjih in policijskim predpisom nasprotujočim vožnjam, je pred Götzovo tovarno povozil lovskega psa bivšega namestnika velikega župana dr. Pfeiferja. — **Policijska je v noči od 7. na 8. t. m. aretirala dva berača, enega tatu, enega nočnega razgrajča ter dva pijanca,** ki nista mogla najti svojega stanovanja. 5 avtomobilistov je bilo prijavljenih radi prehitre vožnje. — **Združna zveza,** ki je imela doslej svoje poslovne prostore v Gregorčičevi ulici, se preseli te dni v novo palačo Zadružne gospodarske banke. — **Bivši veliki župan dr. Pirkmaier** se je ob nastopu svojega mesta preselil iz Ptuj v poslopje velike županije, zato pa je spodil v Ptuj vestnega uradnika, da bi se vsedel v njegovo stanovanje. »Stražac« piše, da ga je svari, »naj se ne prenege s selitvijo, ker njegovo veliko županovanje ne bo trajalo od krompirjevega cveta do izkopavanja.« Sedaj pa g. dr. Pirkmaier noče iz stanovanja, ali bo stanovanjski urad tudi v tem slučaju »korektno« in »po predpisih« deložiral eksponenta bivšega režima, kakor je storil z dr. Lajnsičem.

Š **G. inž. Vedernjak,** referent okr. agr. urada v Mariboru, nam je postal tole izjava: Z ozirom na dopis »Slovenca« v št. 225 t. l. »Inženjer Vedernjak in Filip Kisovar itd.« mi je čast sporočiti, da nisem nikoli skliceval shodov, na katerih se hujška proti g. ministru za agrarno reformo, g. Vesenjaku in njegovim naredbam ter tudi nisem dal mandata za to g. Kisovaru. Nasprotno stojim na stališču, da mora ostati agrarna reforma popolnoma izven političnega boja ter le pozdravljam energično započeto delo in temeljite navedbe g. ministra Vesenjaka za čim pravičnejšo izvedbo agrarne reforme.

IZ PTUJA.

O elektrifikaciji Ptuj je v okolice je govoril v nedeljo v Mestni posvetovalnici vseuč. profesor dr. Vidmar iz Ljubljane in poljudno razložil pojme o elektriki in nje uporabi. Električno moč dobimo iz Fale. Falska elektrarna bo zgradila na svoje stroške daljnovod do Ptuj, v Ptuj pa se

je osnovala družba Zadružna elektrarna, ki je prevzela delo v mestu. Mestno omrežje bo razpela in zgradila domača tvrdka »Transformator« v Ljubljani in so bile odbite ponudbe vseh inozemskih tvrdk, ker so dražje. Z delom bodo kmalu pričeli, kabel pride v treh tednih. Načelnik Zadružne elektrarne dr. Fermevc se je zahvalil za lepo predavanje, nakar je dr. Vidmar pojasnjeval nekatera vprašanja.

Občinske volitve. — Trezni Ptujčani zmajajo z glavami, kako je bilo mogoče, da so Nemci tako neprevidni in so postavili same take kandidate, ki so izraziti bivši Orngovi pristasi. Ptuj živi od slovenskih okoličanov, ki mu nosijo denar. Kdor hoče s Slovenci v miru živeti, bo volil 19. oktobra slovensko listo.

Požarna bramba v Ptuj. ki je nemško-nacionalno društvo, priredi 11. oktobra »Herbststummel«. Naj le pazi, da ne bo res postal »Herbststummel«. Cela prireditve diši po občinskih volitvah.

Nemški kandidat Seischegg, ki je načelnik čevljarke zadruga, je gnal v ponedeljek čevljarje na Ptujsko goro. Gospod se hočejo pri obrtnikih prikupiti, da bi ga volili. No, imamo pa že še boljše kandidate kakor je g. Seischegg. Zato so mu le nekateri sledili.

»Domača« gospodarska stranka ima na listi izrazite nemško-nacionalne petelje kakor dr. Fichtenau, Spruschina, Hvinig Franc sen., Ernst Ferdinand, Ribič, Damisch Ervin, Wessely, Schwab. Med to dično družbo se blesti tudi ime gostilničarja Ignacija Reicha, ki je doma pri Sv. Miklavžu. Na listi je tudi načelnik proslulega nemškega športnega kluba Fürthner Josip, pek. Kar je bil prej Turnverein, se sedaj skriva pod imenom »Športni klub Ptuj«.

Prosvetna zveza.

8. oktobra se je v Akad. domu vršil občni zbor naše prosvetne centrale, ki je lep dokaz močne volje in jasnega stremjenja v doseg dandanes potrebnih ciljev ljudske prosvetne organizacije. Nad 50 društev in lepa vrsta samostojnih prosvetnih organizacij (Prosvetni zvezi v Mariboru in Zagrebu, akad. zveza, rokodelska društva, Akadem. starešinstvo, Jugoslov. strokovna zveza, Slov. kršč. ženska zveza, Ljudski oder, Pevska zveza, Krekova mladina) je bilo zastopanih, skupaj 96 oseb, ki so večinoma vztrajali od pol desetih do ene in sledili sporedu.

Lepo in pregledno poročilo je podal o delu prenovljene in oživljene zveze v l. 1923 do 1924 tajnik g. Hafner Jernej. Na podlagi tiskane bilance je pojasnil gospodarstvo organizacije blaginjak g. B. Pleničar. O knjižnici, ki se hitro razvija, je poročal g. dr. Puntar in g. Poznič. Drugi gg. odborniki so poslali pismena poročila. Revizor g. Vrtovec je predlagal absolutorij s pohvalo in zborovalci so s ploskanjem pritrdili. Sledila so poročila za Ljudski oder (g. Velikonja), Pevsko zvezo (g. kan. dr. Kimovec), Krekovo mladino (preds. g. Kordin) in okrajne prosvetne odbore.

Potem so pozdravili občni zbor zastopniki Akadem. zveze, Prosvetne zveze v Mariboru (g. Stabej) in Zagrebu (g. dr. Deželič), Akadem. starešinstva, Jug. strokovne zveze in Svete Vojske. Sledili so predlogi, pri volitvah pa so bili izvoljeni v novi odbor gg. prof. Bajuk, prof. dr. Capuder, prof. Ivan Dolenc, odvetnik dr. Mohorič Jakob, katehet Pintar, bančni uradnik Bogomir Pleničar, bibliotekar dr. Puntar, prof. dr. Sušnik in kaplan Zor; za revizorje gg. univ. prof. dr. Rožman-mons. Steska in Jernej Hafner.

Pri slučajnosti je zbor sprejel več koristnih predlogov g. dr. Puntarja.

Dr. Mohorič, ki je izmenoma z dr. Sušnikom vodil občni zbor, je s pozivom na delo po načrtu, ki ga je razvil tajnik J. Hafner, zaključil po 1. uri občni zbor, ki se je vršil v znamenju složnega, smotnega in neumornega dela naše prosvetne centrale.

Jutranje sv. maše obletnice pokojnega dr. Kreka, ustanovitelja in dolgoletnega predsednika Prosvetne (prof. SKSZ) zveze, se je udeležilo veliko število prosvetnih delavcev in zastopnikov.

Ljubljanske novice.

Iz **Francosko predavanje na univerzi.** Francoski inštitut priredi drevi ob 8. v veliki dvorani vseučilišča predavanje: La médecine et les médecines chez Molière. Predava gosp. profesor Laval iz Angersa. Vabljeni so vsi prijatelji francoskega jezika.

Iz **Redek 40 letni jubilej** slavi 11. oktobra gospod Andrej Gogala, delovodja kamnoseške tvrdke Feliks Toman v Ljubljani. Kot prava gorenjska korenina, z Bleda doma, je vstopil k tej tvrdki leta 1884 in ostal do danes zvest in priden uslužbenec. Kar so napravila v teh letih njegove pridne roke, je znano in je le v čast in ponos omenjani tvrdki, ki se ga bo ob tej priliki gotovo še posebej spomnila. Ožji prijatelji njegovi, katerih je mnogo, se ga spominjajo ob tam redkem jubileju. Čast, komur časti!

Iz **Samomor.** Hacler Ciril, rojen 1892 v Dolskem, je dne 8. t. m. ob 14. uri izpil v obupu v parku na Kralja Petra trgu 100 gramov lizola. Nezvestnega so prepeljali v bol-

nišnico, kjer je čez trideset ur izdihnil. Nesrečno je bil zaročen in kakor je razvidno iz njegovih pisem, je vzrok samomora brezposelnost njegova in pismo zaročenke, kjer pravi, da se poroči z njim, kadar dobi stalno službo. Službe pa ni mogel dobiti in si je izvolil prostovoljno smrt.

Iz **Razposajenost.** Ivan C. iz Šiške je iz same razposajenosti oddal proti polnoči iz samokresa kar 20 strelcev. To je najbrž napravil v slovo iz prelepe Šiške, kajti 7. t. m. je odrinil v vojaško službo k mornarici.

Iz **Štiripresna detelja.** Vlad. Vučnik, Ferd. Komac, knjigovodski vajenec, Branko Boltavzar, priv. uradnik, in Alojzij Kamnikar, tesarski pomočnik, so si dovolili proti četrti uri zjutraj prav poseben dovtip. Iz nagajivosti so sneli s hiše št. 62 na Jernejevi cesti okna in jih odnesli. Ko jih je pa stražnik presenetil, so jih naslonili k neki hiši in jo junaško pobrisali. Stražnik je vjel samo Komaca, ki je pa povedal imena cele lepe družbe.

Iz **Tatvina.** Brezposelni hlapec M. P. si je v hlevu Češnjarja na Dolenjski cesti omissil 10 vreč in jih hotel razpečati. Ni jih še naprtil, je bil že opažen.

Iz **Zeparica v Vodnikovu tga.** Ni to prvi slučaj nove stroke ženskih policiev. Kakor je videti, je Vodnikov trg izredno hvaležen prostor, kjer je močna najdrznejša praksa. Dne 8. t. m. je zasačil tržni nadzornik Joško Kovač služkinjo Romano Janež, ko je ravno izmaknila Mariji Pokorn iz oekarja torbico, kjer je bilo 89 dinarjev, nekaj ključev itd., v skupni vrednosti 200 dinarjev. Med eskorto je sigurno iz strahu odvrгла rjavo usnjato listnico in se potem zaklinjala, da jo je našla. Pri natančnejši preiskavi na direkciji so našli pri njej še tretjo listnico z vsebino 24 Din in črn glavnik. Okradene osebe naj se zglase na policiji, kjer dobe svojo lastnino nazaj.

Iz **Usoda košare.** Evgenija Hrovat, kuharica, je v juniju mesecu odšla v Medvode in spravila svoj kovčeg odnosno košaro pri slugi Narodne banke in sicer v predsobi v podstrešju. Pa se je Evgenija vrnila in si ogledala svojo košaro. Bilo je notri še nekaj razmetanih ostankov, vse drugo je bilo odnešeno, v skupni vrednosti 2500 Din. Takoj je bila osumljena prejšnja služkinja Neža Prezelj. Pri arelaciji je končno izpovedala, da je perilo in obleko ali deloma prekrojila zase, deloma pa razdala svoji žlahti in svojim prijateljicam. Ali ta darežljivost ji ne bo olajševalna okolščina.

Iz **Velika goljufija.** Richtar Ralph, rojen 1884, pristojen v Subotico, je premeteno ogoljufal ljubljanskega trgovca Franca Szantnerja in sicer za lepo vsoto 97.530 Din. Možakarja zasledujejo, zna se pa dobro skrivati.

Iz **Tatvina v šoli.** Pred tatvino se v šoli ni človek več varen. V meščanski ljudski šoli je bilo učenci Karolini Benčič ukradeni ogrinjalo, cenjeno na 150 Din.

Iz **Tatvine.** V zadnjem času se vedno pogostejše pojavljajo in menjavajo tatvine. Ali so izrodek socialne bede, ali so izrodek nulačnih notranjih vrednot, ali so izrodek povojne psihoze in politične zavoženosti, je vprašanje zase. Tu je široko polje današnjih kriminalnih psihologov. Dejstvo je, da se tatvine širijo z neverjetno brzino in se ta strast oprijemlje vseh različnih slojev in na različnih prostorih. Leopolda Laznik, delavka na Glincah št. 8 je 7. t. m. odšla po opravkih iz svojega stanovanja. Stanovanje je zaklenila in dobila na povratku stanovanje tudi zaklenjeno. Ali čudo. V kuhinjski omari ji je med tem med 11. do 18. uro zmanjkalo iz cigaretnice škatlice 850, oziroma 360 Din. Kdo je tat, je težko dognati, ali tatvina je vsekakor zagonetna. — Trafika Cirila Kranjca na Prulah je kakor videti prav mikaven in hvaležen objekt za ponočne tiče in vlomilce. V noči od 6.—7. t. m. je bilo vanjo v kratkih presledkih že tretjič vlomljeno. Tokrat se je tatu sigurno mudilo; odnesel je kakih 70 Din gotovine, nekaj cigaret, 4 komade vžigalic, vse v skupni vrednosti 345 dinarjev. — Posestniki v Zgornji Šiški je bilo ukraden iz nezaklenjenega podstrešja zeleno vozno pokrivalo v vrednosti 250 Din. Treba vsekakor vse zaklepati, pa še ni na varnem.

Iz **Policijska kronika.** Vložene so bile na dan 8.—9. t. m. sledeče ovadbe: 8 radi prestopka cestno policijskega reda, 1 radi prekoračenja policijske ure, 2 radi prestopka zglasevalnih predpisov, 1 radi prireditve plesa brez dovoljenja, 2 radi nedovoljene nošnje orožja, 1 radi pretepa, 1 izgred, 1 samomor. — Napovedana je bila ena aretacija radi prepovedanega povratka.

Iz **Kavarna, restavracija in klet »Zvezda«.** V kavarni »Zvezda« svira dnevno od 5. ure popoldne do 1. ure ponoči prvovrstna elitna d. m. s. k. a. p. e. l. V kleti prvovrstni salonski orkester od 5. ure popoldne do 12. ure ponoči. V kleti in restavraciji je na razpolago izborna vino, sveža mrzla in gorka jedila. Po gledaliških predstavah se cenjenim gostom servirajo polovične porcije raznih svežih jedil. Trikrat na teden v restavraciji in kleti sveže morske ribe.

Naznanila.

Stalna prosveta ima drevi ob 8. uri v Jugoslovanski tiskarni sejo.

Vabilo k igri, ki jo priredi Prosvetno društvo na Homen v nedeljo 12. oktobra 1924 ob pol 8. uri popoldne: »Miklova Zala«, ljud-

ska igra iz turških časov v osmih slikah. — Odbor.

Pevski odsek Slovenskega trgovskega društva »Merkur« prične v najkrajšem času s pevskeimi vajami. Stari in novi člani se vabijo, da se udeležijo sestanka, ki se vrši v ponedeljek, dne 13. oktobra 1924 ob 8. zvečer v društvenih prostorih Gradišče 17-I. — Prijave novih članov se sprejemajo v društveni pisarni vsak dan od 6. do 7. zvečer.

Društvo zoboteknikov za Slovenijo vabi svoje člane k izrednemu običnemu zboru, kateri se vrši ob pol 9. uri 18. t. m. in k sestanku pol ure prej v Prešernovi sobi gostilne pri Novem svetu. Udeležba obvezna. — Predsednik.

Prosveta.

pr **Mladinska glasbena predavanja.** Kom. profesor Karel Jeraj je privedil pod okriljem Glasbene Matice in Prosvetnega oddelka v lanski koncertni sezoni 15 mladinskih predavanj, ki so uspešno nadvse pričakovane ter našla simpatičen odziv tako pri šolski mladini, za katero so v prvi vrsti namenjeni, kakor tudi v naši javnosti. Ta mladinska glasbena predavanja se nadaljujejo tudi v letošnji sezoni in sicer se nam hoče podati v celi vrsti prireditve glasbo posameznih narodov, v prvi vrsti slovanskih. Prvo tako predavanje se vrši v nedeljo 12. oktobra dopoldne ob 11. v Filharmonični dvorani in nosi naslov »Poljska glasba«. Uvodno besedo govori prof. Emil Adamič, spored pa izvaja pianistka gđc. Mimi Švajgarjeva in operni pevec g. Hugo Zathay. Predavanje, ki je namenjeno izključno le mladini, je brez vstopnine, vsak posetnik si mora kupiti le program, ki se dobiva v Matični knjigarni za 2.50 Din.

Narodno gledališče v Ljubljani.

DRAMA:

Začetek točno ob 8. zvečer.

Petek, 10. oktobra: Zaprti (generalna vaja).
Sobota, 11. oktobra: Šest oseb išče avtorja, premijera. — Izven.
Nedelja, 12. oktobra: Moč teme. — Izven.
Ponedeljek, 13. oktobra: Šest oseb išče avtorja. — Red D.

OPERA:

Začetek ob pol 8. zvečer.

Petek, 10. oktobra: Carjeva nevesta. — Red B.
Sobota, 11. oktobra: Majska noč. — Red C.
Nedelja, 12. oktobra: Netopir. — Izven.
Ponedeljek, 13. oktobra: Zaprti.

»Carjeva nevesta«. Drevi se poje v operi »Carjeva nevesta«. Pri tej predstavi poje vlogo Orjaznoja operni pevec-baritonist Cvejič. Predstava se vrši za red B.

Narodno gledališče v Mariboru.

Sobota, 11. oktobra: »NARODNI POSLANEC«. Ab C. (Premijera.)

Ljudski oder v Ljubljani.

Nedelja dne 12. oktobra: »RAZBOJNIKI«, drama v 5. dejanjih. Začetek ob pol 4. uri popoldne. Predprodaja vstopnic vsak dan od 5. do 7. ure zvečer v pisarni Ljudskega odra, Ljudski dom II. nadstropje.

Učiteljski vestnik.

Podružnica Slomškove zveze za kranjski in radovljanski okraj zboruje v sredo, dne 15. t. m. ob 9. dopoldne v Radovljici. Na dnevnem redu so predavanja nacionalne vsebine. Pridite gotovo vsi!

Podružnica »Slom. Zvezec« za litjski okraj zboruje 14. t. m. (torek) v Ljubljani. Začetek zborovanja je ob 10. dopoldne. Kraj zborovanja je: I. mestna deklšica osnovna šola v Ljubljani (pri sv. Jakobu) v šol. sobi poleg pisarne šol. uprav. v I. nadstropju. Ker je zadeva važna, pričakuje polne udeležbe: Odbor.

K prenapeti kulturnosti liberalnih učiteljev mi dovolite gospod urednik še eno kratko pripombo: V Dolnji Lendavi imamo tudi liberalne učitelje, ki pa v svoji hiperkulturnosti dajejo zelo dvomljive dokaze. Na neprestano prizadevanje tukajšnjih vodij meščanske in ljudske šole je bivša šolska uprava ukinila meščansko šolo. Oba liberalna voditelja sta se namreč sporazumela, da je odprava meščanske šole potrebna, ker želi meščanski ravnatelj dobiti mesto v Slovenski Bistrici, ljudski voditelj pa hrepeni po udobnem stanovanju v meščanski šoli. Iz teh osebnih razlogov sta premotila šolsko oblast in jo nalažala, da ni na razpolago učencev za meščansko šolo, kar pa ni res. Čuje se celo, da je bilo učiteljsvu po treh dveh pedagogih naročeno, da slabo kvalificira učence, ki bi nameravali prestopiti v I. razred meščanske šole! Pri pomnim samo, da je bila za časa mažarke uprave tukaj vzorna meščanska šola brez pomanjkanja učencev. Sedanje liberalno vodstvo pa hoče za vsako ceno uničiti zavod, ki je za Doljno Lendavo v vsakem oziru prepotraben. Ukinitve se je medtem po sedanjih upravi zopet preklicala, občani Dolnje Lendave pa so nadvse hvaležni novemu režimu, da je napravil konec tej nekulturni špekulaciji. In od teh dveh možakarjev je bil celo eden že nominiran za okraj. šolskega nadzornika!

Gospodarstvo.

Rastlinski škodljivci.

O tem je referiral na kmetijskem posvetovanju kmet, svetnik Fran Trampuž. V uvodu je pokazal ogromno milijonsko škodo, ki je trpi naše kmetijstvo. Glavni živalski škodljivci naših rastlin so: rjavi hrošč, čegar ličinke t. zv. ogrci ali črvi napadajo korenine kmetijskih rastlin. Škoda ne prihaja samo od hroščev v hroščevev letu, ampak največ od ogrcev. Uničuje se ga s pobiranjem. Za boj proti hrošču je skupnega dela vseh šol, občin, države itd. ter pouka o tej resni nevarnosti. Spomladi 1921 se je pojavil v Krškem okraju žitni hrošč, ki je podoben rjavemu hrošču. Proti temu hrošču se je boriti s pobiranjem in celo s posebnimi stroji-lovili kakor n. pr. v Rusiji. Poljska miš se je pojavila posebno v Prekmurju, na Krškem polju in v Belokrajini. Zatirati se da s pastmi, z okuženjem z Löfflerjevimi bacili ter z zastrupljenjem, posebno s strihininom. Zatiranje poljskih miši naj se vrši v zgodnji jeseni ali v pozni jeseni. Rja, ki se zadnje čase zelo razširja, bi se dala preprečiti z izruvanjem češmina, ki je v bližini polja. Gniloba krompirja povzročuje deloma krompirjeva plesen in druge več ali manj znane bakterije. Proti njej se je boriti z izbiranjem semen, s pravilnim gnojenjem, nego in spravilanjem krompirja, proti plesni pa s škropljenjem z modro galico in apnom. Treba je dobiti specialista za gojenje krompirja, ker je to zelo važna kultura pri nas. Snet na žitu se da preprečiti z namakanjem semen. Urede se naj postaje za namakanje semenskega žita. Zakon o zatiranju predenice naj se strogo izvaja. Za organizacijo borbe proti rastlinskim škodljivcem bi bilo potrebno ustanoviti za Slovenijo postajo (zavod) za proučevanje rastlinskih škodljivcev.

Kmetijski pouk.

Kmet, svetnik Viljem Rohrman je v začetku svojega referata o pospeševanju kmetijskega pouka povedal, da se je v dosedanjem pospeševanju kmetijskega pouka sicer mnogo storilo, vendar še premalo. Vrednost institucije okrajnih ekonomov, prevzeta iz Srbije se bo šele pokazala. »Kmetijska družba« naj tudi znanost predavani, gospodarski sestanki in kmetijskimi tečaji pospešuje kmetijstvo. Po predavanju in sestanku naj vedno sproži debato. Kmetijski tečaji, ki trajajo po več dni, naj se omejujejo na eno samo stroko. Potrebni so tečaji za gnojila in gnojenje, za pridelovanje krme, za pridelovanje in zbiranje semen, za rabo kmetijskih strojev, za zatiranje živalskih škodljivcev in rastlinskih boleznih, za rejo molznih krav in telet, za molžo in mlekarstvo, za planšarstvo, za prvo pomoč pri živini. Za praktične kmetovalce so umestne kmetijske razstave in poučni izleti oz. poučna potovanja. Ostvarijo naj se praktični poskusi z umetnimi gnojili, semeni in stroji in sredstvi za zatiranje rastlinskih in živalskih škodljivcev. Organizacija obstoječih nižjih kmetijskih šol naj odgovarja krajevnim razmeram in potrebam. Ustanoviti je treba 2 novi kmetijski šoli na Gorenjskem in v Prekmurju. Tudi v prvih dveh letnikih na učiteljsko naj se vpelje kmetijstvo. Priporočati je upeljavo kmet, pouka v semeniščih. Otvorijo naj se kmet, nadaljevalni tečaji; na Štajerskem jih je že 57. Izda naj se knjižica — navodilo za pouk kmetijstva v teh tečajih. Po-

četilski tečaji za pouk učiteljev v kmetijstvu in pouk učiteljev v gospodinjstvu so koristni. Ustanoviti je seminar za vzgojo gospodinskih učiteljev.

g Izredni občni zbor ljubljanske borze. Dne 23. oktobra 1924. se vrši ob 4. popoldne v borznih prostorih izredni občni zbor borze. Na dnevnem redu je volitev članov borznega sveta, članov finančnega odbora in članov borznega razsodišča.

g Narodna banka in obrestna mera. Narodna banka je vsem svojim filijalam odredila, da poizvedo pri trgovcih in industriji, kakšno obrestno mero, provizijo in manipulativne stroške računajo banke svoji klienteli za odprta posojila v tekočih računih. Narodna banka namreč namerava nastopiti primerno proti onim bankam, ki zaračunavajo čezmerne obresti in provizije.

g Brodarski sindikat. Iz bilance broderskega sindikata je razvidno, da znaša zguba približno poldrug milijon dinarjev in to pri delniški glavnici, dveh milijonov dinarjev. Prometno ministrstvo namerava prevzeti od tega sindikata vse državne ladje v svoje roke, da jih eksploataira v državni režiji, sindikat pa da bi likvidiral. To vprašanje bo najbrže že pred koncem t. l. definitivno rešeno.

g Novi proračun. Na zadnji seji ministrskega sveta je predložil finančni minister proračun za l. 1925—1926. Po tem proračunu bi znašali izdatki 12 milijard dinarjev. Največjo postavko tvorijo izdatki za vojno in mornarico, ki so bili začetkom določeni na 2 milijardi dinarjev, a jih je proračunska komisija skrčila na poldrugo milijardo dinarjev. Izvedba invalidskega zakona bo zahtevala 350 milijonov dinarjev. Ministrstvo za gradbena dela zahteva 800 milijonov dinarjev, ravno toliko prosvetno ministrstvo.

g Letina sliv. Po informacijah zagrebške trgovske in obrtniške zbornice se ceni dose-danji dovoz sliv v Brčko na 1170 ton. Skupno bo znašal dovoz približno 250 vagonov. Cene se gibljejo med 9,50 do 11 dinarjev za kg. Najboljši odjemalec naših sliv so nasledstvene države. Ostala Evropa ne kupuje naših sliv, ker je kalifornijsko blago znatno cenejše.

g Železniška konferenca v Benetkah. Dne 15. oktobra t. l. se v Benetkah odprla železniška konferenca vseh držav, ki so prevzele bivšo Južno železnico.

g Polom velike trgovske družbe na Dunaju. Kakor poročajo iz Dunaja, bo »Aktien-gesellschaft für internationalen Warenhandel«, ustanovljena l. 1920. zaprosila radi plačilnih težkoč za uvedbo poravnalnega postopanja. Pasiva znašajo približno 870 milijard avstrijskih kron.

g Zlata valuta na Mažarskem. Ogrsko pravosodno ministrstvo je izdelalo predlog zakona o obveznem bilansiranju v zlatih kronah. Pričakuje se, da bo tozadeven odlok finančnega ministrstva sledil še te dni.

g Znižanje železniških tarifov na Mažarskem. Na Mažarskem nameravajo v najbližnjih dneh znižati železniške tarife, ker izkazujejo dohodki železnice znaten prebitek.

g Sladkorni kartel na Mažarskem razbit. Kartel med mažarskimi tovarnami sladkorja, ki je bil sklenjen do konca septembra, ni bil več obnovljen, tako da poedine sladkorne tovarne samostojno razpolagajo s prodajo sladkorja. Posledica tega razbijanja sladkornega kartela je znižanje cen sladkorju, četudi ne v taki meri, kot v drugih državah.

g Romunska sladkorna industrija. Po francoski statistiki znaša letos v Romuniji s sladkorno peso zasajena površina 54.000 ha (lansko leto 37.000 ha), torej povečanje za 46 odstotkov.

g Monopol špirta na Poljskem. Dne 4. t. m. je uvedla poljska vlada monopol na špirit.

Borze.

9. oktobra 1924.

DENAR.

Zagreb, Italija 2.9475—2.9775 (2.99—3), London 305.50—308.50 (308), Newyork 68.15—69.15 (69), Pariz 3.5930—3.6430 (3.63), Praga 2.0160—2.0460 (2.0650), Dunaj 0.9960—0.9980 (0.9980), Zürich 13.1225—13.2225 (13.25—13.30). Curih, Belgrad 7.50—7.60 (7.50), Berlin 1.2350—1.2450 (1.2450), Italija 22.35—22.60 (22.75), London 23.38—23.40 (23.25), Newyork 522.50—523.50 (522.50), Pariz 27.15—27.20 (27.25), Praga 15.45—15.60 (15.55), Dunaj 0.007350—0.00750 (0.007375).

Dunaj, Devize: Belgrad 1026—1030, Kodanj 1223—1320, London 318250—319250, Milan 3064—3076, Newyork 70935—71185, Pariz 3694—3710, Varšava 13600—13700. — Valute: dolarji 70460—70660, angleški funt 316450—3180050, francoski frank 3670—3700, lira 3050—3070, dinar 1015—1021, češkoslovaška krona 2102—2118.

Praga, Devize: Lira 146.75, Zagreb 49.30, Pariz 176.50, London 151.55, Newyork 33.95.

VREDNOSTNI PAPIRIJ.

Ljubljana, 2½% drž. renta za vojno škodo 114 (pon.), Celjska posojilnica d. d., Celje 210 (povpr.), Ljubljanska kreditna banka, Ljubljana 225—233, Merkantilna banka, Koper 123—130, Prva hrvaška štedionica, Zagreb 916 (povpr.), Slavenska banka, Zagreb 96 (pon.), Strojne tovarne in livarne, Ljubljana 130—150, Trboveljska premogokopna družba 375 (pon.), 4½% kom. zadolžnice Kranjske deželne banke 88 (pon.).

Zagreb, Hrvatska Eskomptna banka, Zagreb 106—108, Hrv. slav. zem. hipotekarna banka, Zagreb 55—57 Din, Hrv. sveopća kreditna banka, Zagreb 109, Jugoslovenska banka, Zagreb 102—105, Prva hrvaška štedionica, Zagreb 915—917, Slavenska banka, Zagreb 95, Dioničko društvo za eksploatacijo drva, Zagreb 95—96, Hrv. slav. d. d. za ind. šečera, Osijek 750—760, Narodna šumska industrija, Zagreb 80, Gutmann 750, Slavonija 61—65, Strojne tovarne in livarne, Ljubljana 202, Trboveljska premogokopna družba, Ljubljana 375, 7% drž. invest. posojilo 62—63, Vojna odškodnina 113—115.50.

Dunaj, Živnostenska banka 803.000, Alpine 294.000, Greinitz 135.000, Trboveljska družba 375.000, Hrvatska eskomptna banka 103.000, Leykam 105.000, Jugoslovenska banka 100.000, Hrvatsko-slav. dež. hip. banka 52.500, Avstrijske tvornice za dušik 120.000, Mundus 645.000, Slavonija 57.0000.

BLAGO.

Ljubljana, Les: Trami monte, zdravo blago, merkantil. tesan, feo meja 50 vag. 408,—412, zaklj. 408, Deske I, II, III, feo meja 680, Jesenovi plohi, suhi, Ia 20—100 mm, feo nakladalna postaja 1400, Drva suha bukova, Ia, 1 m dolžine, feo nakladalna postaja 29, Oglice Ia, vilano, feo meja 115. Žito in poljski pridelki: Pšenica domača, feo Ljubljana 380, Pšenica bačka, par. Ljubljana 425, Koruza bačka, par. Ljubljana 330, Oves bački, par. Ljubljana 320, Laneno seme, par. Ljubljana 685, Pšenična moka št. 0, bačka, feo Ljubljana 615, Pšenična moka št. 2, bačka, feo Ljubljana 565, Pšenična moka št. 5,

bačka, feo Ljubljana 515, Pšenična moka št. 6, bačka, feo Ljubljana 465, Krompir roza, feo nakladalna postaja 120—125. Stročni-ee: sadje: Fižol ribničan, b-n, očiščen, feo Reka trans. 1 vag. 620—625, zaklj. 620, Fižol ribničan, orig., feo Ljubljana 500, Fižol pre-peličar, orig., feo Ljubljana 450, Fižol mandolon, orig., feo Ljubljana 350, Fižol rujavi, orig., feo Ljubljana 350.

Orlovski vestnik.

Ljubljansko orlovsko okrožje. Občni zbor okrožja se vrši v nedeljo dne 12. t. m. dopoldne ob 9 v Ljudskem domu. Vsak odsek je dolžan poslati po dva zastopnika, Predsednik.

Turistika in sport.

Klub ljubiteljev ptičarjev obvešča vse, ki se zanimajo za letošnjo jesensko vzrejo in uporabnostno tekmo, ki se vrši 11. in 12. t. m. v sledečem: V petek dne 10. t. m. zvečer se vrši v hotelu Union »V. Rožica« pozdravni sestanek z inozemskimi sodniki, družabni večer in končni razgovor glede podrobnosti na tekmi. — Prvi dan tekme, v soboto zjutraj ob sedmih je zbirališče psov spanijelov in prizadetih sotrudnikov na restavracijskem vrtu glavne-ga kolodvora. Tam se bo vršila smotra do-šlih spanijelov, nato pa odhod v lovišče ob-čine Ježica, kjer se bodo dopoldne pre-iskuševali spanijeli. Kratek odmor in ko-silo bo opoldne v gostilni »Pri ruskem car-ju« na Ježici. Tja imajo pripeljati lastniki, oziroma voditelji ptičarjev do 13. ure svo-je pse. Na dvorišču te gostilne se bo vršila smotra firmčev, nato pa takoj tekma z isti-mi in spanijeli do mraka. Zvečer istega dne bo nepriljen družabni sestanek v Unionu. Drugi dan, t. j. v nedeljo, je ob 8 iz glavnega kolodvora z vlakom skupni od-hod do Zaloga, od tam pa v lovišče občine Device Marije v Polju. Tekma se bo na-da-ljevala s ptičarji po eni, s spanijeli po dru-gi strani, v pravcu vodnega in poljskega dela, šarjenja, dela na roparice in drugo. Opoldne bo kratek odmor in kosilo v Za-logu, od koder se bo pomikala tekma na obeh straneh Save v smeri proti Ljubljani. Zvečer bo v unionskih »Rožicah« zopet družabni večer, tam se bo razglasil uspeh tekme in razdelila darila ter nagrade.

Hašk (Zagreb) : Ilirija. V nedeljo, 12. t. m. gostuje v Ljubljani nogometno moštvo Hrvatskega akademskega SK iz Zagreba. Za protivnika ima našega prvaka Ilirijo. Hašk je obvezan nastopiti v Ljubljani s kom-pletno I. garnituro, ki se nahaja zadnji čas zopet v nekdanji izvrstni formi, v kateri je opetovano doseglo prvenstvo Hrvatske ter poleg Gradjanskega SK vedno predstavljalo najmočnejšega reprezentanta Jugoslavije v moderni konkurenci.

Prvenstvene nogometne tekme 12. t. m. Ob 9. dop. se vrši na prostoru Ilirije tekma Slavija : Korotan (Kranj), ob 15.45 na pro-storu Primorja tekma Primorje : Rapid (Ma-ribor). Jadran igra v Mariboru proti SSK Mariboru.

Poizvedovanja.

Manjša vsota denarja se je našla na Ce-lovški cesti. Dobi se Celovška c. 91-I.-d.

Izpred sodišča.

Mlada viomilca. Na obtožno klop sta sedla dva mlada fantiča, eden komaj 14letni J. P. in njegov tovariš 18letni J. K., prvi ya-

A. P. Čehov:

Mužiki.

(Dalje.)

8

Tako so na primer v dveh, treh domovih za zaostanke zarabili kure in jih odnesli v volostno upravo, kjer so crknile, ker jih ni nihče krmil; v drugi vasi so vzeli ovce, od katerih je ena poginila, ko so jih zvezane prekladali v vsaki vasi z voza na voz. In sedaj so reševali vprašanje, kdo da je kriv?

— Zemstvo! — je dejal Osip. — Kdo drugi neki!

Se razume da zemstvo.

Zemstvo so dolžili vsega — tako za-ostankov in preganjanja kakor slabe letine, dasi niti eden ni znal, kaj je pravzaprav zemstvo. To pa je bilo zaraditega, ker so bogati mužiki, posestniki fabrik, prodajaln in prenočišč, ki so bili kdaj člani zemske uprave ali pa volivni možje, zabavljali v svojih zavodih in gostinah zoper zemstvo, ki jih ni zadovoljilo.³⁰

Potem so začeli govoriti, zakaj Bog ne da snoga: treba bi bilo navozit drv, a po kotanjah ni mogoče ne voziti ne hoditi. Svojčas, pred 15 ali 20 leti in prej so bili razgovori v Žukovi neprimerno bolj zanimivi.

Takrat je vsak starec tako izgledal kakor da hrani veliko tajnost, nekaj ve in nečesa pričakuje; govorili so o pismu z zlatim pečatom,³¹ o razdelbi zemlje, o novih zemljah, o zakladih in namigavali na to in ono; zdaj pa Žukovi niso imeli nobenih tajn; vse njihovo življenje je bilo takorekoč na dlan, vsem očito, in vedeli so govoriti samo o bedi in jedi, o tem, da ni vsega . . .

Umolknilji so. In zopet so se spomnili na kure in ovce in ugibali, kdo je kriv.

— Zemstvo! — je tožno vzdihnil Osip. — Kdo drugi!

VIII.

Farna cerkev se je nahajala 6 vrst da-leč, v Kosogorovu, in tjakaj so hodili samo po neobhodni potrebi, kadar je bilo treba krstiti, poročiti se ali koga pokopati, molit so hodili za reko. Na praznike, ob lepem vremenu, so se dekleta nališpala in v gru-čah hodila k mias, in bilo je veselo gledati, kako so v svojih rdečih, rmenih in zelenih krilih šle črez log; če je bilo slabo vreme, so vsi sedeli doma. Spovedali in obhajali so se v farni cerkvi.³² Od teh, ki se v Velikem postu niso mogli izpovedati in obhajati, je batjuška na velikonočno nedeljo, ko je ob-hodil vse bajte s križem, pobiral po 15 ko-pejk.

Starec ni veroval v Boga, ker ni nikoli mislil nanj; priznaval je nekaj nadnarav-

³⁰ Mužiki so vsi pričakovali, da car izda ukaz o razdelitvi vse carske, državne in plemiške zemlje kmetom.

³¹ Enkrat na leto. Stvar je bila bolj cere-monijska. Svoječase je celo pristav vodil evidenco o spovedaneh in obhajanih, oziroma mu je po mo-ral predlagati dotični zapisnik.

nega, mislil pa je, da se tiče samo bab; in kadar so v njegovi navzočnosti govorili o veri ali čudežnih stvareh in so ga spraše-vali, se je popraskaval in stereotipno de-jal:

— Bogvedi, kaj je res!

Babica je verovala, toda čisto nejasno; vse se je mešalo v njeni glavi, in komaj je začela misliti o grehah, o odrešenju duše, o smrti, že so beda in skrb prekinile njene misli in je takoj pozabila, o čem je premiš-ljevala. Molitev ni znala in zvečer, kadar so legli spat, je stoječ pred ikonami, šepetala:

»Kazanskej Materi Božji, Smolenski Materi Božji, Trojeručni Materi Božji . . .«

Marija in Fjokla sta se križali, se vsa-ko leto spovedali in obhajali, razumeli pa nista ne enega ne drugega. Otrok niso učili moliti, jim niso ničesar govorili o Bogu, ne zabičevali nobenih zapovedi in jim samo prepovedovali jesti nepostno. V ostalih dru-žinah je bilo skoro isto: malokdo je kaj veroval, malokdaj kaj razumel. Začuda so pa vsi obenem ljubili Sveto Pismo, ljubili nežno, blagoslojljivo, toda ni bilo knjig, nihče ni umel ali utegnil čitati, še manj pa znal razlagati. Zato so Olgo, ki je semintja čitala naglas evangelij, uvaževali in vsi so njo in Sašo vikali.

Olga je pogosto hodila na praznike in prošnje procesije v sosedne vasi in v mesto, v katerem sta bila dva samostana in sedem-ndvajset cerkva. Bila je raztresena, in ka-dar je hodila na romanje, je popolnoma pozabila na družino in je šele, kadar se je vrnila domov, z radostjo odkrila, da ima moža in hčer, in tedaj je smejačoca se in sijajoča govorila;

— Bog nam je milostiv!

To, kar se je godilo na vasi, ji je bilo zoprno in jo je mučilo. Na svetega Ilije dan so pili, na Marijino Vnebovzetje so pili, na Najdenje Svetega Križa so pili. Na praznik Marije Device Priprošnjice, ki je bil farni praznik, so pa mužiki pili tri dni zapore-doma; najprej so zapili 50 rubljev občin-skega denarja, potem pa nabirali še po vsa-kem domu za vodko. Na prvi dan so pri Či-kičdjejevih zaklali ovna in ga jedli zjutraj, opoldne in zvečer, vsakokrat veliko, in še po noči so otroci vstajali, da bi jedli. Kir-jak je bil vse dni živinsko pijan, zapil vse, celo kapo in škornje, in tako bil Marijo, da so jo oblivali z vodo. Drugi dan pa je bilo vseh sram in stud.

Sicer pa je v tej zabiti Žukovi enkrat na leto bila resnična pobožnost. To je bilo v avgustu, kadar so iz vasi v vas nosili »živo, nosno« Mater božjo. Tega dne, ko so jo pri-čakovali v Žukovi, je bilo tiho in pusto vre-me. Dekleta so se bila že zarana odpravila nasproti ikoni v svojih jarkih prazničnih krilih in so jo prinesle zvečer v procesiji, pevajoč, medtem ko so za reko pritkovali. Ogromna množica, domačih in tujih, je na-polnila ulice; šum, prah, drenj . . . Starec, babica, Kirjak — vsi so moleli roke k ikoni, željno gledali vanjo in govorili, plakajoč:

— Priprošnjica naša, matuška! Pri-prošnjica!

Vsi so namah spoznali, da med zem-ljo in nebom ni vse prazno, da se niso še vsega polastili bogatini in mogotci, da je še nekeje zaščita pred žalitvami, suženjstvom, težko neznošno bedo in od strašne vodke.

jenec, drugi delavec iz Radomelj. Dasi sta še tako mlada, in izgledata po postavah še mlajša, sta izvršila obtoženo vlom, katerega bi se ne sramoval že precej starejši tat in izurjen vlomilec. Bila pa sta mladiča nerodna in sta imela tudi smolo. P., glavni obtoženec, pravi vlomilec, se je splazil po noči skozi skedenj v hlev, od tam v podstrešje in od tam v spalno sobo trafikantije Antonije Seršenove. Kljub temu, da ste spali v sobi dve ženski, je ukradel fant v spalnici ključ od trafike, kjer je ukradel po navedbi oškodovane okrog 100 Din gotovine in pa cigarete in tobaka za več kot 500 Din. Ženski sta se sicer vsled ropota sicer prebudili in dvignili krič, toda mladi vlomilec je s plenom pobegnil. Izdal ga je njegov tovariš, ki ga je čakal na skednju v senu. Imel je namreč fante smolo, da je v senu zaspal in da ga je zbudila šele zjutraj domača hčerka Marjeta, ki je prišla po seno. Tako sta se vlomilca sama izdala. Obtoženi P. je vlom priznal, trdovratno pa je trdil, da je ukradel samo 11 Din gotovine in pa 8 cigarete. Za več se ni na noben način udal. Priznal je tudi, da se je na ta vlom s tovarišem pripravil in da se je na korajžo še celo malo napil. Odločno pa je tudi ugotavljal, da ga je zapeljal k vlamu njegov tovariš, ki je na straži sam zaspal. — Obsojena sta bila mlada tatliča radi hudodelstva tatvine vsak na 2 meseca težke ječe in morata povrniti Sršenovi nerazdelno 2596 kron.

Preklicane race. Boža Hilbert, vrtnarica v Kamni gorici je 7. avgusta pogrešila tri race. Race so bile vajene plavati tudi nad km daleč, pa vselej so se lepo vrnile, le usodnega dne ne. Kako je bilo z racami, je moral raz-

lagati Franc Mlakar, že večkrat kaznovan, doma iz Srednje vasi. In možakar je pripovedoval sledeče: 7. avgusta sem se peljal z vozom ob potoku, na vozu je bila moja žena, pa moj nečak Majcen Ivan. Zagledali smo tri race in Ivan je skočil z voza, dve je prepodil, eno je pa vjel. Pa smo jo dali na voz in smo jo peljali domov. »Pa zakaj ste to dopustili in držali race 14 dni doma?« prekinje sodnik. »Veste gospod, Ivan je mislil, da je race od Kamnarce, kake pol ure v stran, pa smo jo peljali domov in sem rekel, kadar bo Kamnarica mimo peljala, pa ji povemo.« Zaslšana je bila tudi njegova žena Franca. »No Majcen, zakaj pa race jemlješ?« se okrene sodnik proti mladeniču 13. let. — »I veste, vjev sem ja.« — Žena pa je povzela: »Ja če bi je ne bil vjel, bi Hilbert še te ne imela.« — »Mislite, da vam damo zato še nagrado, jo je ošinil sodnik. — Radi uboge race, ki je morala 14 dni tlačniti in ji je najbrž pretila neizogibna smrt — drugi dve sta čudežno izginili, kdo ve kam? — je palo še dosti bridkih in ostrih besed, dokler ni sodnik razglasil sodbe, v smislu katere je bil Franc Mlakar obsojen na 24 ur strogega zaporu s postom. »Jaz se bom pa pritožil, se je nakremžil Franc Mlakar. Žena ga je pa potegnila za rokav, »le pojdi!«

Tepen ženin. Čepon, doma iz izžanskega »okrajca«, si je izvolil za nevesto 19 letno Tončko Novak. Njena brata in posebno njen oče tega razmerja niso odobraval in oče je večkrat poudarjal, da je Čepon ničvrednež. Brata sta se večkrat menila, da ga bosta nabila, in sovraštvo je še prav posebno vzplamtel, ko je Čepon prav po srednjeveško od-

peljal svojo izvoljenko z doma. — Nekega večera so kropili na vasi mrliča. Kropil je brat Tončke, Novak Ivan in njegov brat Jože. Čepon seveda ni manjkal, ali namenoma ali slučajno, ni povedal. Ponoči je Ivan Novak sledil Čeponu, ki se je peljal s koleesom. Prav pošteno ga je naklestil in bil bi ga gotovo še bolj, če bi ne bil Čepon zbežal in pustil kolo na cesti ter povrh še izgubil kapo. Čepona je zagovarjal dr. Poček, Ivana Novaka pa dr. Pirc. — Sodnik: No Čepon, ali zahtevate kaj za bolečine. Čepon: Nič. To mu odpustim, samo za zdravniško spricovalno mi naj plača in pa za kapo naj mi da 70 Din. Sodnik: No dobro, ali kapa je bila že ponošena, 70 dinarjev je preveč, 20 dinarjev bo dovolj. — Dr. Pirc je obrazložil v obrambo Ivana Novaka, da je razburjenost in eventualna klofuta Novaka povsem razumljiva in odpustljiva, če jemljemo v obzir dejstvo, da je mladoletna deklina brez očetovega privoljenja pobegnila z doma in delala sramoto hiši. Sodnik je razglasil sodbo, s katero je bil Ivan Novak obsojen na 1 dan zaporu, na povračilo stroškov in kolokvin ter za izročitev 20 Din za izgubljeno kapo.

JUGOSLOVANSKA KNJIGARNA

priporoča za mesec november (vsi svetniki, verne duše, zahv. nedelja) sledeče skladbe:

Foerster, 7 pogrebnih pesmi za mešani zbor. Part. Din 10.— (Lahke in lepe skladbe.)
Foerster, Te Deum op. 18 za mešani zbor. Part. Din 4.— glasovi po 50 para.
Gerbič, 12 tantum ergo za mešani zbor. Part. Din 12; glasovi po Din 4. (Lahki in melodiozni napevi).

Hladnik, Osem tantum ergo za mešani zbor in orgle. Part. Din 10.

Hladnik, Requiem op. 52 za en glas in orgle Din 6. (Lep in lahak.)

Nedved, Bone Deus za bariton solo in orgle; Din 6. (Motet poraben kot ofertorij, posebno za Gospodove praznike; zelo lepa skladba.)

Premrl, pesmi svetnikov za mešani zbor. Part. Din 12, glasovi po Din 6.

Premrl, Requiem za en glas in orgle. Din 14. (Zelo lep in primeren rekviem.)

Premrl, 12 Tantum ergo za mešani zbor in orgle. Part. Din 12.

Sattner, Svetniške pesmi II. za mešani zbor, Din 10. (Obsega tudi lep napev od praznika vseh svetnikov.)

Sattner, Te Deum za mešani zbor in orgle. Part. Din 6; glasovi po Din 1. (Veličastna in lepa skladba.)

Meteorologično poročilo.

Ljubljana 306 m n. m. viš.					
Normalna barometrska višina 736 mm.					
Čas opazovanja	Termometer v mm	Termometer v C	Baromet. diferenc. v C	Nebo, vetrovi	Padavine v mm
8./10. 21 h	7,7-6	12-4	0-7	jasno j. v.	0-0
9./10. 7 h	7,8-8	10-3	0-4	megla —	
9./10. 14 h	7,9-9	12-6	0-6	obl. j. v.	

MALI OGLASI

Vsaka drobna vrstica Din 1.50 ali vsaka beseda 50 par. Najmanjši 5 Din. Oglasi nad devet vrstic se računajo više. Za odgovor znamko!

PRODA se po zmerni ceni

par močnih

črnih konj.

Zupnišče IG pri Ljubljani.

Vsakovrstne VOZNE

prelistve, kurivo in drugo prevzame in oskrbi najhitreje in po solidnih cenah KOMAR AL., Krakovska ul. 13.

PERJE

kokoške, račje, gosje in gosji puh, oddaja vsako množino po zmerni ceni trdka

E. Vajda, čakovec

Kupim suhe gobe

po najvišji ceni in vsako množino. — Ponudbe z navedbo cene in vzorcem na IVAN SEVER — VELENJE. 5648

Špecerijska TRGOVINICA (majhna), v Ljubljani se takoj odda. — Naslov in upravi »Slovenca« pod št. 6217.

Učitelj(ica) za klavir se išče za dom. Upošteva se le prvovrstna moč. Sodna ulica 5-III, vrata 8.

PRODAJALKA

spretna in marljiva, izurjena v obveščanju s strankami, išče službo za takoj. Cenj. vprašanja na upravo lista pod: »Marljiva prodajalka« 6182.

Trgovalski

PUTNIK

popolno spreman manufakturnoj, galanterijskoj, cipelarsko-kožarskoj te kolonijal-špecerajskoj struci, traži stalno nameščenje kao PUTNIK, za pokrajine Hrvatsku, Slavoniju, Srem, Vojvodinu i Srbiju. Osim Hrvatsko-Srpskog jezika govorim njemački i mađjarski. — Nastopiti mogu po sporazumu. — Dopisom se obratiti na t. t. GROZDIČ, BJELOVAR. 6180

8 kanarčkov s kletko se radi selitve ceno prodaja Na Mivki 7.

Korrespondent

In knjigovodja

samostojec, ki zna pisati na stroj in obvlada več jezikov se sprejme k večjemu posvetu na deželi. Pri posvetu lesna industrija. Plača po dogovoru, razen prostega stanovanja, kurave in razsvetljave. Nastop takoj! Ponudbe na upravo pod »Samostojec« št. 6259.

KUHARICA IN DEKLA se iščeta za župnišče. Naslov v »Naši Sloji«, Poljanski nasip 10, Ljubljana. 6266

Mlin na 4 pare kamnov in stope, vse v dobrem stanju, PRODAM. — Več po ve lastnik FRANC MAKSE, ZALOG št. 16, pošta Novo mesto. 6237

Restavracija »pri Rož.«, Zidovska ul. 6, zopet v polnem obsegu oskrbovana priporoča

sladki mošt

in fino Ljut mersko vino, katero je ravno došlo. Za obilni obisk se priporoča tudi fina domača kuhinja.

Največje vrtnarsko podjetje v Jugoslaviji

»VRT«

Džamonja in drugovi, družba z o. z., Maribor. — Največji izbor raznovrstnih plemenitih sadnih dreves (cepov) v najplemenitejših vrstah in v vseh oblikah. Plemenite vinske trte na ameriških podlogah, kakor tudi cepe in podloge istih. — Seme zelenjave, cvetja in gospodarskih rastlin. — Cvetje v loncih in razno okrasno grmovje in drevje inamno celo leto! Zadržajte cenike!

GOBE in FIŽOL kupuje SEVER in KOMP., Ljubljana, Wolfova ulica 12.

Čevlarski pomočniki dobro izveščani se sprejmejo v trajno delo. Janko Ješe, Cesta na Loko 20.

Sobo išče visokošolec, event. bi podučeval domačega sina nižješolca. Naslove sprejema uprava pod »Visokošolec«.

Izdellovalnica pristnih kranjskih

klobas

razpošilja vsako množino po najnižji ceni

Franc Fister, Ljubljana, Zaloška cesta 10

Kovine BAKER, MED, PAKFONG, ROTGUSS, mehki SVINEC, ODPADKE kupujemo po najvišjih cenah. Po robo pošljemo. — »BUTONIA«, Zagreb, Horvaćanska cesta 29, telefon 2261. 5208

Pletilke,

izurjene, katere razpolagajo z lastnim strojem, se sprejmejo. — Poizve se osebno Goričar, Sv. Petra cesta 29.

Absolviran jurist sprejme vsako primerno službo. Cenj. ponudbe pod »Hvalešnost« na upravo »SLOVENCA«.

Dobro obranjena knjiga

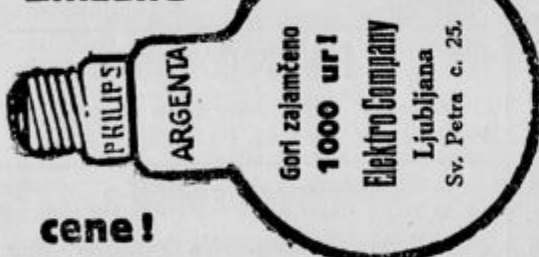
Die Frau als Hausärztin se prodaja. Marija Cvetičar, Zagorje ob Savi št. 24.

Insertirajte v »Slovenca«!

Nudim vpletke (kile) lasne obročke. Barvanje las z Oreal Memo. M. PODKRAJŠEK frizer za dame in gospode

Znižane

cene!

Zahvala

Ob smrti naše ljubljene mame oziroma tašče, stare mame in tete, gospe

Marije Jenčič roj. Podrekar

izrekamo našo najsrčnejšo zahvalo g. dr. Juliju Polcu, čč. duhovščini, mengeški godbi, domačim pevcem za ganljive žalostinke pred hišo in pri odprtem grobu, darovalcem vencev in končno vsem, ki so jo v tako častnem številu spremili na njeni zadnji poti.

Rodbine
Jenčič-Tekavec

Zahvala.

Za mnogobrojne dokaze iskrenega sočutja povodom smrti naše dobre, nepozabne soproge, oziroma ljube mamice, hčere, sestre, svakinje in tete, gospe

Amalijske Drobnic-Vale

trgovčeve soproge

ter za mnogobrojno časteče spremstvo na njeni zadnji poti, izrekamo vsem našo najpriznanejšo zahvalo.

Posebno pa se zahvaljujemo gg. zdravnikom celjske bolnice za požrtvovalno zdravljenje, cenj. gg. pevcem za ganljive žalostinke in končno vsem darovalcem prekrasnega cvetja!

Vsem naša tisočera hvala!

V Laškem, dne 10. oktobra 1924.

ZALUJOČI OSTALI.

IVANA ABRAM

župnika v Črnem vrhu nad Idrijo, knez nadškofjskega duhovnega svetnika, načelnika »Kmetijske posojilnice« v Črnem vrhu itd.

ki je pokrepan za večnost s sv. zakramenti v sanatoriju sv. Justa v Gorici, sinoči ob 7.30 izdihnil svojo blago dušo. Blagega pokojnika, ki je umrl ob 25 letnici svojega župnikovanja v Črnem vrhu, priporočamo v pobožno molitev.

Pogreb se bo vršil v petek, dne 9. oktobra dopoldne ob 9. v Črnem vrhu.

Gorica - Črni vrh, dne 7. oktobra 1924.

FILIP KAVČIČ, kaplan.

Knjigovodja - bilancista

samostojno moč, po možnosti neoženjenega ISČE za takojšnji nastop KONZERVNA TOVARNA »GLOBUS« d. d. na Vrhniki. Plača po dogovoru. Reflektira se samo na prvovrstne moči z prima referencami.

Zahvala

Za izraze iskrenega sočutja ob boleznih in smrti nepozabne mame oziroma sestre gospe

Fani Breindl

vdova po želez. inženirju

izrekamo najpriznanejšo zahvalo. Posebno se zahvaljujemo darovalcem lepih cvetic in onim, ki so jo spremili na njeni zadnji poti.

Žalujoči ostali.

MERAKL

barve, črnila, lake, kiti, emalje, čopiče in zamaščeno čisti firnež najbolje kakovosti nudi

Medič-Zanki družba z o. z.

Maribor Ljubljana Novi Sad
podružnica centrala skladišče

Tovarne

Ljubljana - Medvode.

Modni salon Marija Götzl

Ljubljana, Kongresni trg št. 8.

Cenjenim damam vljudno naznanjam, da so dospeli osebno izbrani Pariški in Dunajski modeli zadnjih novosti.

Največja izbira klobukov iz klobučevine v najokusnejših oblikah in poljubnih barvah.

Vsa popravila se sprejemajo ter po želji točno in najhitreje izvršujejo.

Najnovejši žalni klobuki vedno v zalogi.